

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Homine Corrvpto et Instavrato

Chamier, Daniel

[Frankfurt], 1627

Liber septimus, De prædestinatione

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-885](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-885)

III. In hac hominis Restauratione, consideranda sunt primum causa, deinde Natura. Causarum autem alia prima, summaque, alia subordinata, quae etiam Media dicuntur. De illa primum negotium.

IV. Primam, summamque humanae salutis causam esse dicimus Dei voluntatem, quae omnibus rebus causa est, essendi ut ita loquar. Et, quia voluntas Dei in dispensandis creaturis Praedestinatio dicitur: haec autem restauratio ad eam dispensationem pertinet: Ideo rursus, Primam causam humanae restauracionis esse dicimus Praedestinationem aeternam.

V. Sed quia eadem dispensatio comprehendit non restauracionem tantum hominis, sed etiam damnationem, hinc factum, ut primo voluntas Dei distincta sit in Gratiam, & Iram. Ut Gracia significet propitium illum voluntatis divinae actum, quo quosdam complectitur: Ira vero, actum illum, quo alios auerfatur. Illa etiam amor dicitur: haec vero odium. Ioannis 1. *Gratia & Veritas per Iesum Christum*. Ad Roman. c. 3. *Iustificamur gratis, eius gratia*. Quinto, *Commendat rursus deus se suo amore, vulgo, suam charitatem Deus*. Ioan. 3. *Ira Dei manet super eum*. Ad Ephel. 2. *Natura filij irae*. Ad Roman. 9. *Esau odio habui*.

VI. Eadem ratione, Praedestinatio distincta in Electionem, & Reprobationem. Ad Roman. 9. *quasi in electione, Propositum Dei secundum Electionem*. Et 11. *Reservatio secundum Electionem gratia facta est*. Posterior ad Corinth. 13. *Nisi forte reprobi estis*.

VII. Sed de hac Praedestinatione controuersia magna est inter maximas, infinitis obsita difficultatibus: & vere, inquit, Altenstaig, Hydra instar: soluto n. nodo vno, alij sese innumerabiles, quasi consulto implicant, nunquam, & nusquam quiescente humani ingenij superbissima curiositate, quae sese regulam veritatis falsi, aequi atque iniqui constituens, nihil admittit, quod sibi non putet exploratissimum. Et tamen in temporalibus non paucis caecutienti, quid mirum si pleraque in aeternis sunt penetratu impossibilia, nedum difficilia? Habitat certe Deus lumen *impenetrabile*. Ut se Scholastici, atque adeo Papistarum quantumcumque est, purgare nequeant infinita temeritatis criminum Quorum nos exemplo veritatis operae pretium est innouare preces ad Deum, ut qui nos voluit modestae veritatis partes tueri, ne sinat verae modestiae fines transgredi.

VIII. Catholicorum confessio haec est ex artic. 12. Gallican. confess. *Credimus ex hac corruptione, & damnatione vniuersali, in qua omnes homines natura sunt submersi, Deum alios quidem eripere: quos videlicet aeterno, & immutabili suo consilio, sola sua bonitate, & misericordia, nulloque operum ipsorum respectu in Iesu Christo elegerit. Alios vero in ea corruptione, & damnatione relinquere, in quibus, nimirum in illo suo tempore damnandis iustitiam suam demonstrat, sicut in aliis diuinitas misericordiae sua declarat. Nec enim alij aliis sunt meliores, donec illos Deus discernat ex immutabili illo consilio, quod ante saeculorum creationem in Iesu Christo determinauit: nequo posset quisquam sua vi sibi ad bonum illud, aditum patefacere: cum ex natura nostra, ne unum quidem rectum motum, vel affectum, seu cogitationem habere possimus, donec nos Deus gratis praesentiat, & ad rectitudinem formet.*

IX. Eam doctrinam plenius exposuerunt Caluinus Institutionis li. 3. c. 21. 2. 3. 4. & tract. de aeterna Dei Praedestinatione, & Responcione ad Neulionis Calumnias. Beza in summa totius Christianismi. Et contra Sebastianum Castellionem, & tractatione absolutissima de Praedestinationis doctrina. Et in Actis Colloquij Mompelgardensis. Hieronymi Zanchius in Confessione de Praedestinatione Et libro de Natura Dei, 5. c. 2. Petrus Martyr in 2. ad Roman. Polanus Syntagmatis Theologici lib. 3. cap. 7. Nos istis axiomatis comprehendimus, quicquid ac sequentes controuersias videtur esse *perplexae*.

X. Praedestinatio generaliter est Prouidentia Dei, qua res singulae destinantur ad certum finem, certa que media ad eum finem deducuntur. Sic praedestinatus est mundus, ut tandem igni consumatur, praedestinata est terra, ut hominum inferuiat habitacioni, praedestinata crux, ut Saluatoris morti inferuiet, praedestinatus Ioseph, ut patri, fratribusque fame laborantibus esset auxilio.

XI. Itaque ut Prouidentia, sic Praedestinatio falli non potest, omninoque oportuit Iosephum in Aegyptum venire, & subleuare patris inopiam. Oportuit idem non gladium, non laqueum, non ignem, non vendas, non lapides, sed solam crucem subseruire nostrae salutis.

XII. De euentibus Praedestinationis idem iudicium, quod de Prouidentia: ut neque contingencia, neque libero arbitrio, neque naturae retum opponatur: nam reuera, est praedestinata crux erat, ut inferuiet morti Christi, tamen contingenter id euenit: similiter est praedestinatus erat Paulus, ut crederet in Christum, tamen libera voluntate credidit. Denique, neque praedestinatio contingenciam, libertatem, naturam, tollit, neque contingencia, libertas, natura praedestinationem abrogant.

XIII. Praedestinationis in alterutram partem, nulla causa est superior Dei voluntate, omnia sapienter, iusteque disponens, referentisque ad sua gloriam, quam habet pro vltimo, summoque, sine ac scopo, cui ceteri omnes subordinantur.

XIV. Sed ad implendam, exsequendamque praedestinationem concurrunt media, quae cumque Deus constituit: nec enim hominem vllum seruari, aut damnari simpliciter, & absolute certum est, aut duntaxat ob eam causam, quod ita Deus voluerit.

XV. Quare diligenter distinguendam summam causam, tam electionis, tum reprobationis, a subalternis, mediisque, ut neque haec illam impediant: neque illa has tollat. Sed & cauendum ne mediis summa causa, villo modo subijciatur, quasi aut aliqua ratione dependeat, aut euentum suorum certitudinem accipiat. Imo potius, ut media intelligantur concurrere, quia prima subijciatur.

XVI. Rursus haec causae mediae, faciliores sunt conceptu, & intellectu, utpote magis ad nos accedentes. Illa vero summa tota in Deo, nobis abscondita: adeo, ut cum ad eam disputando peruenisset Paulus ad Roman. c. 9. non putaret vltimus satis faciendum humanae curiositatis pruritui: sed importune obfrepentem audaciam serio coercuit. Imo vero, inquit, *Ohomo, tu qui es, qui ex aduerso respondisti Deo: num dicit figmentum fictori, cur me talem fecisti?*

XVII. In mediis ad exsequutionem, magnificentissime elucet infinita Dei, tum iustitia, tum misericordia Nam Reprobationis. quid sub alterna

causa, peccatorum. Nemo enim vnquam, aut damnatus est, aut damnandus non peccator, ac proinde qui in seipso, imo & a seipso non habuerit iustissima damnationis causas. Ex Angelis nemo, nisi actu rebellis in Deum. Ex hominibus nemo non peccato mancipatus, siue originali siue actuali.

XVIII. Hominum tamen pereuntium sunt ordines duo. Alij prorsus deserti in naturali corruptione, ignorantiaque diuinae veritatis, ut plurimi infantes, denati extra Ecclesiam: plurimi rursus in mera infidelitate confescentes, nunquam oblato veritatis, vel sono, ut Tyrij, & Sidonij Matthaei II. ut Ethnicorum turba infinita, hodieque Mahumetanorum, atque aliorum infidelium, ad quos Euangelij vox non peruenit.

XIX. Alii vero sese Deo communicat, oblata veritatis cognitione, per Euangelij praedicationem, plus minusue: ita ut pars, audiant, & statim respuant, imo & animose persequantur, ut Iudaei, qui Christum occiderunt, Ethnici qui Christianos omni tormentorum genere cruciarunt. Pars, ita mouentur, ut conuersionis speciem praeseferant: ac non sincere, siue ad tempus duntaxat, ut postea ad vomitum redeant: siue in omnem quidem vitam, sed cum foedis moribus. Et hi sunt ad damnationem gradus.

XX. At ex infinita peccatorum, ac proinde alias merito damnandorum massa, pro suo arbitrio Deus, quosdam sigillatim, nominatimque, selegit ab aeterno, destinavitque aeterna salutis. Hos nondum natos, amare dicitur: & quidem amore certissimo, nunquam in odium vertendo. Implenda autem vocacionis gradus habet, siue media, primo Christum, cuius absque respectu, nemo vnquam, aut seruatus est, aut seruandus.

XXI. Deinde Vocacionem, quae quibusdam signis externis distinguit ab infidelibus fideles: Sic tamen ut non sint ea sola, sed coniuncta internae operationi Spiritus Sancti, quem qui non habet, esse Christi negat Paulus ad Romanos octauo. Vocantur autem suo tempore, alij citius, alij serius, & vocantem sequuntur: atque ita ingeneratur eis fides, poenitentia, sanctificatio, perseverantia, & reliqua. In adultis tamen Nam in infantibus alia ratio: quorum tota vocatio in gratuito scedere: cuius ita sunt participes facti parentes, ut simul includatur semen, ex soleenni formula, *Ero Deus tuus, & seminis tui*.

XXII. Haec est Catholica doctrina, Papistarum non est vna omnium. Longe enim abeunt, non tantum a Catholicis, verum etiam ab aliis. Sed distinguenda sunt controuersiarum capita. Primum, siue Praedestinatio, intellectus diuini actus, an potius voluntatis. Secundum siue communis electioni, & reprobationi. Tertium, siue eius causa aliqua praeter Deum.

XXIII. Scripserunt his de rebus Papistae mihi cogniti Lombardus dist. 40. lib. 1. & seq. duob. postque eum infinita Scholasticorum turba. Thomas part. 1. quae 23. & 24. Et in summa de Veritate, Materia sexta. Io. Ant. Delphinus de Salutari progressu lib. 2. Ioannes Driedo tom. 3. lib. 1. Pighius de Libero arbitrio, lib. 7. Conrad. Klingius Locorum communium c. 6. Ioan. à Bononia de Praedestinatione ac Reprobatione. Bellarminus de Gratia & Libero arbitrio lib. 2. cap. 9. & seq. Gregor. de Valentia, de Praedestinatione, & Reprobatione. Et Commentariorum in Thomam part. 1. disp. 1. quae 23. Valques disputationibus in eandem. Franciscus Suares de Deo Trino, & Vno tract. 2. Martinus Beccanus opusc. 1. 2. 3. Salmero disp. 2. 2. part. lib. 1. in Epistolam ad Romanos. Et disputatione 20. 21. & 22. lib. 1. Ioan. Arboreus Theosophia lib. 14. c. 7. Didacus Aluares de Auxiliis diuinae gratiae lib. 5.

CAP. II.

Praedestinationem esse actum voluntatis.

I. In prima Controuersia, Praedestinationem Papistarum alij referunt ad intellectum. Nam Gregorius de Valentia definiuit, nihil aliud esse, quam diuini intellectus operationem, & in ea operatione propriam praedestinationis rationem consistere: quamquam ei coniungatur operatio voluntatis: quae quod ante praedestinatum est, exsequatur. Klingius eandem facit partem praesentis, eodem, ut videtur, sensu. Bellarminus, est voluntatem non reicit, tamen ad intellectum magis pertinere pronunciat. Aluares, Praedestinationem essentialiter, & formaliter consistere in actu intellectus, quamuis antecederet supponat actum voluntatis.

II. Alij discrete referunt ad Voluntatem. Delphinus, Praedestinationem sumi pro aeterna illa praedestinatione, qua diuina voluntas praedestinavit ex aeternitate aliquos. Ioannes Arboreus: *Esse Dei voluntatem, quae aliquos ab aeterno praedestinavit. Et, ne omnes colligam, Salmero lib. 1. in Epistolam Pauli, p. 2. disp. 2. Praedestinatio est propositum Dei, & beneplacitum erga quosdam. Ioannes à Bononia, Praedestinatio est ordinatio creaturae rationalis per media congrua ad vitam aeternam, procedens à libera & gratuita voluntate diuina. Seco in 1. dist. 40. Praedestinatio, inquit, proprie sumpta, dicitur actus voluntatis diuinae.*

III. Atque isti in alteram partem discesserunt. Suares vero capite 17. libri primi de Praedestinatione, ambiguus est. Enumeratis enim tribus opinionibus illorum, qui ad intellectum, & qui ad voluntatem, & qui ad vtrumque referuntur: ipse tandem nihil certi concludit: *Hac controuersia, inquit, multum habet de vsvocum, seu de nomine: & ideo vnicuique liborum relinquimus, ut loquatur prout libuerit: omnes n. relatae opinionones probabiles sunt.*

IV. At nos, si de verbis agatur duntaxat, non libenter pugnabimus. Sed altius sese vulnus penetrat: nam si non est voluntatis, omnino nihil habebit, quod appellari possit decretum. Nam decretum omne est voluntatis, quod ipse potest vsus docere. Nam & Reges sua edicta, & morientes sua testamenta, dicunt esse suam voluntatem: nec aliunde a se nominata. Imo in Conciliis decernentium vox est, *Placet*, itaque definimus, proprie praedestinationem esse actum voluntatis diuinae, quae tamen intellectum supponat, ut semper: adeo ut distingui tantum possint, nunquam separari. Nam ideo Paulus, quos praesciuit, eos Deum praedestinasse dicit, ad Romanos octauo.

V. Argumenta nobis ista. Primum à Scriptura. Ad Ephel. 1. *Qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum, per Iesum Christum, in ipsum, secundum propositum voluntatis suae.* Melius Graece, *et rursus iudicium tu duntaxat & quae.* Beza, *Pro beneuolo affectu voluntatis suae.* Syrus, *Et per charitatem nos ante destinavit sibi, & posuit filios in Iesu Christo, sicut placuit ipsius voluntati.* Theodoretus, *Præscit nos, & dilexit, & nostram vocacionem praconstituit.* Et post. *Secundum propositum voluntatis suae: hoc enim, inquit voluit, hoc ei placuit.* Eodem

etiam enim solet ponere Scriptura pro beneficio efficiendi voluntate. Chryl...
... πῶς εὐδοκίαν τὴν ἑλπίαν αὐτῶν τῆς αἰσθητικῆς τῆς σφαιρῆς ἡλίου...
... Hoc ut ita dicam, desiderium eius erat: Nam ubique euδoκία, est voluntas praece-

VI. Rufus eodem capite Paulus, In quo electi sumus, cum essemus praede-...
... Vbi Syrus illud αὐτῶν, secundum propositum, vertit, sicut ante designauit...
... Et voluit. Thomas, Pōit voluntatem Dei praedestinationem, de qua dicitur ad

VII. Secundum argumentum: Omnis amor, omneque odium est actus...
... Et actus voluntatis. Maior per se patet. Minor probatur. Ad Roman. 9...
... Nondum natus pueris, cum nihil fecissent boni vel mali, ut propositum Dei, quod

VIII. Tertium, Si praedestinatio est secundum propositum, ergo est a-...
... ctus voluntatis. Probatur antecedens, ex iā recitatis Pauli locis. Probatur

IX. Quartum, Providentia diuina est voluntas. At Praedestinatio est...
... providentia. Ergo Praedestinatio est diuina voluntas. Probatur maior Da-

X. Quintum ex testimoniis Veterum Augustini & Iulgentii. Altenstaig...
... scripsit ab Augustino Praedestinationem definiti. Diuina voluntas per gra-

XI. Nihil tamen opus coniecturis. Nam Augustinus Praedestinationem...
... constanter atrexit a Bonitate, Gratia, Misericordia, Iustitia, quas volunta-

XII. Fulgentius ad Monimum libro primo, non solum gratiam, mise-...
... ricordiam, bonitatem, nominat, ut Augustinus, sed etiam dicere volunta-

XIII. Adde Theophylacti. in 8. ad Rom. & in illud, Quos praesciuit, hos &...
... praedestinavit. Praedestinationem velim intelligas, optimam Dei & immutabilem

voluntatem. Bonavent. in 1. dist. 40. art. 1. q. 2. Cum praedestinatio significet diui-...
... nam essentiam, ut causam gratiae & gloriae, hoc secundum ordinatam distribu-

CAP. III.

Argumenta Papistarum, ad probandum non esse praedestinationem actum voluntatis.

I. Certa est ergo Catholicorum sententia. Aduersariorum argumenta sunt...
... Caput Bellarminum, & Suarem, & Aluarem. Primum à nominibus, tum

II. Imo infelix est Grammaticatio. Nam ea nomina pertinent ad volun-...
... tatem: significantq; certum consilium decretumque alicuius rei faciendae.

III. Consonant Scripturae. Act. 11. τῶν ἰουδαίων, καὶ οἱ οὐκ ἔσονται περὶ τοῦ...
... εὐαγγελίου αὐτῶν εἰς Ἀγριόαν πικρῶν. Discipuli, inquit Vetus Interpres,

IV. Porro Latinam vocem praedestinare, cum dicunt esse praemittere...
... quid habent in animo? Apud Beccanum legi destinare sumi pro mittere, Ex

V. Hoc multo verius, ex vero vsu Latinorum Destinare, significare actū...
... voluntatis, apud se constituentis aliquid in futurum. Aeneid. 2. Me destināt

VI. Nec aliter vsus est in libris Sacris Latinus interpres. Sapientia 5. Sa-...
... gitta missa in locum destinatum. βίβλος βλαθέτω ἐπὶ σκοπῶν. Ad Philippen. 3.

VII. Secundum Papistarum argumentum: à modo loquendi Scripturae...
... quae per actus intellectus Praedestinationem indicat. Ad Rom. 8. Quos praesciuit,

VIII. Respondeo hos locos nihil probare. In primo ineptissimus Iusus...
... est, ex ambiguo, Quos praesciuit & praedestinavit: quasi esset copulatio ἡ ἕνωσις,

IX. Quod si quis dixerit, Praedestinatio est actus voluntatis, non ad nu-...
... dum intellectum. Mitto infinita alia.

Fragmentary text from the right edge of the page, including: '...omittit, quo...', '...cum est, Aug...', '...tionē. Faustus...', '...praedestinatio...', '...IX. Quod...', '...plum eodem ca...', '...nationem, sed d...', '...praedestinatio...', '...X. In tertio...', '...tellectum. Nam...', '...quomam ante...', '...tem ca que in d...', '...casset, & rē...', '...quod substantia...', '...destinati sicut m...', '...nia effici sicut', '...XI. Et vero...', '...consultatione...', '...bignis, vera pa...', '...qui consilia est...', '...leptissime pro c...', '...firm fecerit. E...', '...crissimum. Mac...', '...Iolephon eōm cō...', '...contho & fact...', '...agnos: discre...', '...manus tua & c...', '...Non vestra con...', '...non potest nisi...', '...huc sed Dom. In...', '...sed de creatio...', '...ficio non pote...', '...Instituta sunt h...', '...XII. Ter...', '...minatio est q...', '...ria. Probatur p...', '...dentia est act...', '...XIII. Rel...', '...mos et Damasc...', '...nor sententia...', '...tantum opera...', '...fortis: & non f...', '...Er: nihil, ut v...', '...ut significet i...', '...Secundo, Ca...', '...tempetates g...', '...inficitur, nem...', '...consultat. S.', '...belli lib. 4. rem...', '...Caesar de belli...', '...tio Latino int...', '...deprōdicam e...', '...Amma mea? E.', '...Ami nōstros.', '...XIV. Sec...', '...num negam ut...', '...negamus, qm', '...gumento, qm', '...voluntas ne c...', '...operationem n...', '...numatum, qm', '...hoc vero falli...', '...XV. Qu...', '...maliter pertu...', '...faciem superna...', '...tialiter & for...', '...ponat a dnm', '...tellecti. Pro...', '...tiam aeterna...', '...XVI. Re...', '...Nam praede...', '...subiicit ratio...', '...net ad ordino...', '...sentio vitare...', '...gula dispone...', '...xix. & p. v. p.', '...sue designat', '...manifestum', '...proinde volu...', '...us te, & c.', '...XVII. In...', '...ce tunc p. d. p.', '...tus est decer...

XXXVII. Imo recte etiam à præscientia beneficiorum prædestinationem concludit. Nam quia beneficia, ut iam dictum, omnino sunt à voluntate: profectio non potest cogitari quomodo sua beneficia Deus præsciat per nudum actum Intellectus. Itaque si præscit & beneficia sua, etiam vult: ideoque decernit: unde prædestinatio, quæ nulla esset, si non esset præscientia. Nimirum, quia alioquin res esset subitanea & ætæ ac in singulos dies: non vero ab æterno. Itaque hæc argumentatio Augustini, non concludit Prædestinationem esse formaliter actum Intellectus.

CAP. IV.

Utrum Prædestinationis nomen ad reprobos pertineat.

I. Secunda controvèrsia erat proposita, utrum Prædestinatio communis sit electioni & reprobationi. Nam Catholici docent Deum ab æterno prædestinasse singulos homines ad suum finem: alios ad salutem: ad damnationem alios: & illorum prædestinationem appellant electionem: horum vero, reprobationis nomine significant.

II. At Papistæ alij negant Reprobationem dici Prædestinationem. Pighius lib. 8. de Libero Arbitrio, cap. 2. Non recte, neque ex usu diuinarum Scripturarum mihi prædestinationem desinare Caluinus videtur, cum ipsam æternam Dei decretum facit, quod apud se constitutum habuit, quid de unoquoque homine vellet fieri: atque aliis vitam, aliis damnationem æternam destinare. Quandoquidem ex Scriptura, & Orthodoxorum omnium usu, prædestinatio reprobationi opponitur: & electorum tantum est: imo ipsa electio. Et conspirare videntur alij, qui Prædestinationem vix aliter definiunt, quam ut solam comprehendat electionem. Bellarminus. Prædestinatio est prouidentia Dei, qua certi ex massa perditionis misericorditer selecti, per infallibilia media in vitam diriguntur æternam. Gregorius de Valentia, Est diuini intellectus operatio, qua rationales creaturae in æternam beatitudinem medijs supernaturalibus certo consequendam diriguntur. Driedo, Est diuina voluntas proponens suo tempore misereri hominis. Sic reliqui. Itaque non supponunt, sed opponunt Reprobationem Prædestinationi.

III. Et sunt tamen, qui agnoscant hanc contractiorem esse significationem. Delphinus, generalissimam esse Prædestinationem, accommodatamque ad omnes creaturas: se tamen loquuntur professus de Prædestinatione, qua Deus ordinauit homines in suum finem, & hanc ipsam tum in bonum, tum in malum: ut non solum boni destinentur cælo: sed mali quoque supplicij æternis: se tamen in bonam partem solum vsurum eo nomine Salmero similiter disput. 2. 2. part. lib. Commentariorum in Paulum agnoscit Prædestinationem sumi in malum. Beccanus eiusdem est sententiæ, & alij nonnulli.

IV. Cum posteriori isto Papistarum genere nulla nobis contentio. Tū quia agnoscimus, veteres olim sic loquutos: tum quia hi varia distinguunt vocabulū significata: atque inde eligant pro arbitrio. Nobis autem non libet λογισμασιν. Et speramus, quandoquidem in re ipsa nihil agnoscant aut incommodi aut absurdi, facile passuros, ut ne in eorum verba iremus: putemusque nobis æquale licere, generalem vocabulū notionem vsurpare, ac illi restrictiorem sibi amare permiserunt. Sed prius illud genus confutandum est, qui in rem ipsam grauius peccant. Est enim eorum sententia, neminem esse destinatum vllo Dei decreto ad æternum interitum, & ita disputant, Castello in articulis contra Caluinum: Sanctesius in Atheismis: Ioannes à Bononia, omnes homines ordinatos ad beatitudinem: Beccanus etiam, etsi verbo contra fateatur, tamen re ipsa in eam sententiam disputat.

V. Et de vocabulo quidem primum, manifesta est auctoritas Augustini, Enchiridij c. 100. Implet ipse quod vult, bene utens & malis tanquam summe bonus, ad eorum damnationem, quos iuste prædestinauit ad pœnam: & ad eorum salutem quos benigne prædestinauit ad gratiam. De Ciuitate Dei lib. 21. c. 24. Si de aliquibus ita Ecclesia certa esset, ut qui sint illi, etiam nosset, qui licet, adhuc in hac vita sunt constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum Diabolo: tam pro eis non oraret, quam nec pro ipso. Pro his enim solis exaudiat, qui etsi aduersantur Ecclesia, ita tamen sunt prædestinati, ut pro eis exaudiat Ecclesia, & filij efficiantur Ecclesia. De peccatorum Meritis & Remissione, li. 2. c. 7. Ut autem innotescat, quod latebat, & suauis fiat quod non delectabat, gratia Dei est, qua hominum adiuvat voluntates: quo ut non adiuuentur, in i: si itidem causa est, non in Deo: siue damnandi prædestinati sint, propter iniquitatem superbia: siue contra ipsam suam superbiam iudicandi, & erudiendi, si filij sunt misericordie. De Ciuitate Dei lib. 2. c. 10. prædestinatum supplicium. Hypognost. 6. His pœnam prædestinatam esse rite fatemur.

VI. Propter ad capitula Gallorum, c. 14. Prædestinatio Dei semper in bono est, aut ad retributionem iustitiæ, aut ad donationem pertinens gratia. c. 5. Dubiū non est sine vlla temporali differentia Deum & præscisse simul, & prædestinasse, qua ipso erant autore faciendā: vel qua malis meritis iusto erant iudicio retribuendā. Fulgent. lib. 1. ad Monimum in hoc multis est, Nihil aliud accipiendum, existimo, in illo sancti Augustini sermone, quo ad interitum quosdam prædestinatos firmat, nisi ad interitum supplicij, non delicti. Rursus, Potuit sicut voluit, prædestinare quosdam ad gloriam, quosdam ad pœnam: Sed quos prædestinauit ad gloriam, prædestinauit ad iustitiam: Quos autem prædestinauit ad pœnam, non prædestinauit ad culpam. Rursus, Quum causam condemnationis iniquorum, & glorificationis sanctorum querimus, non prædestinamus vel illos ad pœnam, vel istos ad gloriam, Driedo c. 1. 3. tom. Prædestinationis nomine generaliter accepto, Deus dicitur prædestinare hominem ad omne illud quod prouidit se facturum in homine, siue per iustitiam, siue per misericordiam. Et si acceptam prædestinationem describit beatus pater Fulgentius. Prædestinatio, inquit, Dei nihil aliud est, quam preparatio operum, qua Deus in æterna sua dispositione aut misericorditer aut iuste se facturum præsciuit. Secundum quam significationem Deus non solum prædestinauit suis electis regnum cælorum: sed & reprobis prædestinauit & præparauit carcerem suppliciorum. Denique citant Sanctesius & Beccanus Concilium Valentianum sub Lothario c. 3. Constatemur prædestinationem electorum ad vitam & prædestinationem impiorum ad mortem. Et Isidorus disertissime lib. 2. de Summo Bono c. 6. Gemina est prædestinatio, siue electorum ad requiem, siue reproborum ad mortem. Vtraque diuino agitur iudicio.

VII. Sed obiicit Pighius. Ad Roman. 8. Quos prædestinauit, hos & vocauit:

& quos vocauit, hos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & glorificauit, Ergo qui reprobi sunt, & destinati exitio, prædestinati non sunt.

VIII. Imo negatur consequentia. Nam primo implicatur contradictio in consequente: quia qui destinati sunt exitio, negantur prædestinati. Quod in Deo, qui possit fieri, ne cogitari quidem potest. Nisi φέρω φανερὸν βεβαίως quis ei tribuat: quod est absurdissimum: vel certe ab alio destinatio sit, & ab alio prædestinatio: in quo nemica quidem bonæ mentis. Vel denique à seipsis impij & detinentur & prædestinentur: quod quis capiat? Secundo: quem admodum Paulus dicit, Quos prædestinauit, hos vocauit: sic & prius, Quos præsciuit, & prædestinauit. Et postea, Quos vocauit, eos iustificauit. Itaque si bona est Pighij consequentia: & ista erit bona. Ergo reprobi, & destinati, exitio, non sunt præsciti. Ista etiam: Ergo, non sunt vocati. At vtraque est absurda. Nam concedunt omnes, Deum præscire omnia: imo? qui impios prædestinatos negant, præscitos tamen appellant. Christus autem discrete Multi vocati, pauci electi, Matth. 20.

IX. Quid ergo? Nimirum, Paulus non loquitur vniuersaliter, aut de Præscientia, aut de Prædestinatione, aut de Vocatione. Sed tantum, quoad electos Probatur ex serie. Disputat enim de certitudine salutis, quæ electorum est duntaxat: non reproborum, Nouimus, inquit, iis, qui diligunt Deum, omnia simul conferre ad bonum: iis videlicet, qui ex proposito ipsius vocati sunt. Nam quos præsciuit, & prædestinauit. Thesis est, Vtrum certa sit salus. Paulus determinat, applicans iis qui diligunt Deum, & vocati sunt secundum propositum. Affirmat ergo, illis salutem esse certam. Probat argumentum à prædestinatione, eiusque progressu ad gloriam vsque. Vnde ratio efficit, nullam esse prædestinationem, nisi ad gloriam.

CAP. V.

Reprobos prædestinari.

I. Sed de vocabulis facile negotium, si constet res ipsa. Catholici docent: In Deo certum esse & æternum decretum, quosdam homines reprobandi, adiudicandique æterno supplicio propter peccata eorum. Ideoque reprobationem esse prædestinationem hominum ad æternum interitum. At contra Ioannes à Bononia, Arbitramur Deum, primum hominem, & omnes eius posteros, ea ratione condidisse, ut æterna felicitatis essent futuri participes: eaque omnia dare voluisse, qua ad beatitudinem consequendam necessaria esse putaret: atque ea quoque omnia remouisse, qua obstruent, quominus ea felicitate potiri possent: denique nullum hominem vnquam, non anima aduersis prius eius meritis, à beatorum consortio excludere, atque æternis cruciatibus addici voluisse. Et post, Alterum genus nefariorum hominum ab initio quidem in eo quod ordine prius est, ad eandem felicitatem esse conditum: neque vlla ratione ad supplicia, ac multo minus ad peccata fuisse destinatum: peccatis autem iam contaminatum, ad pœnam quoque peccato debitam, iusto Dei iudicio esse seruatum. Et ut magis mirere, hanc ad vniuersalem prædestinationem, quæ omnes homines suo ambitu complectitur, absolutam esse disputat, nec patitur dici conditionalem.

II. Sed Catholicis argumenta sunt. Primum, Quicumque factus est ad diem mali, is prædestinatus est ad interitum. At impius factus est ad diem mali. Ergo prædestinatus ad interitum. Huc facit Salomo Prou. 16. Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad diem mali. Vbi manifesta est assumptio. Ad maiorem autem: Primo dies malus, siue potius dies mali, quid aliud significare potest, quam diem illum, quo pœnas daturi sunt impij suæ impietatis? Vidit Stapletonus, Antidotis Apostolicis, in 9. ad Romanos, Dies malus, inquit, hoc loco non nisi vindictam iuste illatam significare potest. Et Lyranus interpretatur diem extremi iudicij: addit Dionysius Carthusianus, & extrema ultionis diuina iustitia in ipsis appareat, quia sunt vasa iræ in interitum. Lyranus Vt in reprobis reluceat eius iustitia, sicut misericordia in electis. Hoc vero quid est, si non est prædestinatio?

III. Similis locus ad Rom. 9. Quum proposuisset Paulus, Deum, pro sua voluntate, tum misericordiam, tum indurationem dispensare, subiecit intemperantium grauisimam querelam, Quid adhuc succenset? nam voluntati illius quis resistit? Tum respondens. Imo vero, o homo, tu quis es, qui ex aduerso respondas Deo? Num dicit figmentum fictori, cur me talem fecerit? Annon habet potestatem figulus in lutum, ut ex eadem massa faciat vas ad decus, aliud vero ad dedecus? Quid si vero volens ostendere iram, & nos am facere potentiam suā perculit multa lenitate vasa iræ, & non dicitur coagmentata siue apparatus ad interitum: Enimvero, tu mihi vide Deum exprimi ceu figulam, qui ex eadē massa faciat, vasa: & quidē talia faciat nempe alia, ad decus, alia ad dedecus. Indeque impios appellari vasa iræ, id est, κατηρημένα εἰς ἄπῳ, coagmentata ad interitum. Glossæ Veteres κατηρημένα, Statuo, instruo, construo, perficio. Phaurinus ἀρμόζα, πλεῖον. Itaque recte Carthusianus, in explicando loco proxime citato ex Prouerbis, hæc verba vsurpauit. Et Lyranus hunc ipsum locum habebat præ oculis in eodem illo loco explicando: ut deducit Apostolus, in quiebat, diffuse in Epistola ad Romanos.

IV. Video tamen excipi non nihil ad aduersariis Stapletonus Vasa κατηρημένα, interpretatur, quæ seipsa apræterint ad interitum. Sed hoc alienum est à Pauli mente. Nam primo, sic faceret figulus vasa tantum, non autem talia vasa. Secundo, nulla fuisset difficultatis ratio: & facile respondisset Paulus, iniustissimam, imo absurdissimam esse querelam vasis, quod à fictore quidem esset factum ad honorem: sed à se corruptum & factum ad dedecus. Quæ enim causa accusandæ diuinæ voluntatis? Neque enim, opinor, quisquam vitio vertit Abraham, quod Esau genuerit etiam si fuerit Esau infidelis. Ratio: genitus enim erat ille non infidelis: imo à patre institutus in fide: sed hæc optima inira corruptit ille sua nequitia. Præterea, quid attinet vitiligare? Nam, quid tum, si ambigua hæc vna vox esset? At reliqua perspicua.

V. Ioannes à Bononia, Quid est, inquit, vas iræ? nisi homo diuina ira dignus: Illius enim rei vas esse dicitur, quæ plenum est. Quid autem, hoc est aliud, quam homo peccato contaminatus? Quare, si Deum nullo modo peccati

damnantur, aut Diuina voluntate & subitanea, atque extemporali. At neque nulli damnantur: neque fortuito damnantur: neque extemporaneo decreto. Ergo aliquos necesse est prædestinari ad damnationem. Consequentia est necessaria, quia non possunt dari plura membra.

XXIII. Probatur assumptum per partes. Et primo non esse nullos damnandos, apud Christianos, nullis eget argumentis: nam iidem credentes vitam æternam, credunt etiam mortem æternam. Et discerte Scriptura clamat in infinitis locis. Vnus est pro omnibus. Matthæi 25. *Tunc dicit iis qui ad sinistram: Maledicti, abite à me in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.* At non damnari fortuito, non est magis obscurum. Id enim pertinet ad Dei iustitiam. Itaque solet damnatio intelligi per iudicium. Ad Roman. 2. *Novimus iudicium DEI esse secundum veritatem, aduersus eos qui talia agunt. Putas autem hoc, O homo, qui damnas eos, qui talia faciunt, & facis ea, fore ut tu effugas iudicium Dei?* Prioris ad Corinth. 11. *Iudicium sibi manducat & bibit.* Et alias sæpissime. Imo, quoties Latinus Interpres damnationem vertit, Græce est vel *κατάκριμα*, Lucæ 20. *Hi accipient damnationem maiorem:* ad Roman. 3. *Quorum damnatio iusta est: Vel κατάκριμα.* Ad Roman. 8. *Nihil condemnationis est iis, qui sunt in Christo: Vel κατάκριμα.* Posterioris ad Corinthios 3. *Ministerium condemnationis.* Atqui, nihil est tam aduersum, oppositumve fortunæ, quam iudicium: & ne homines quidem, velint suas, in administranda iustitia, sententias appellari fortuitas: & hoc ipso existimarent se reos peragi extremæ iniustitiæ. Quanto id ergo alienius à Deo?

XXIV. Supereslet igitur, vt extemporaneo iudicio damnarentur; hoc est ita vt solent homines in magistratu positi: qui hodie eum damnant furem, quem heri, vel non morant, vel etiam amabant. At hoc non. Primo: Nam iudicium Dei, est voluntas Dei: & quidem, *τὴν εὐδοκίαν*: Ergo æternum. Secundo, si est temporale: Ergo, vel, ante id tempus, nihil Deus statuerat, vel aliud statuerat. Si nihil statuerat: Ergo ii homines non comprehendebantur sub prouidentia Dei, quod est absurdum, non esset enim illa infinita; & vt dixi, si cura Dei pertingit ad minutissima quæque pertinet ad hanc vitam; quanto magis ad animam, animæque statum? Sin autem statuerat aliud: Ergo statuta Dei sunt mutationi obnoxia, id est, non sunt statuta, quod est contradictorium. Tum autem, si mutantur, vel nulla de causa, vel certa. Si nulla: Ergo Deus imprudenter, imo iniuste, quos statuerat non damnandos, de nouo decernit damnare. Sin aliqua causa est: Ergo, vel eam olim Deus ignorabat, vel ei causæ olim Deus contradicebat. Ignorasse non patitur eius infinita scientia: Contradicere, alienum ab eius sapientia, & iustitia. Si ergo illa omnia sunt blasphemia: concludendum, nullo extemporaneo iudicio damnari quemquam; sed æterno, ac proinde prædestinari.

XXV. Sextum argumentum: Si neminem Deus prædestinat ad damnationem; Ergo, vel non potest, vel nescit, vel non vult. At hæc consequentia falsa sunt: Ergo & antecedens. Patet consequentia, quia aliud membrum dari non potest. Patet assumptum, per partes. Nam, aut non posse, aut nescire Deum Omnipotentem, & Omnicium, alienum est à sana mente, vel cogitare. Nolle autem, cur quisquam dixerit? Certum est enim, tam opus esse diuinæ iustitiæ damnare impios, quam misericordiæ, seruare pios.

XXVI. Septimum argumentum: Si damnandi ab æterno certi sunt: Ergo & prædestinati. Consequentia patet. Quia si damnandi, ergo destinati ad damnationem, & si ab æterno: Ergo prædestinati. Probatur antecedens. Si Deo cogniti: Ergo certi. Nihil enim cognoscitur incertum: maxime à Deo. Quomodo enim Deus, sine homine quidem? At, sunt Deo cogniti. Hoc vero probatur. Si destinati ad salutem, omnes cogniti: Ergo & omnes destinati ad damnationem. Probatur consequentia, quia omnes homines sunt Deo cogniti: vt pote, apud quem nihil est absconditum. Omnes autem homines distinguuntur in saluandos, & damnandos. Si igitur saluandi sunt cogniti. Ergo & damnandi. At illud verum: poster. ad Timoth. 2. *Solidum fundamentum Dei stat: habens signaculum hoc, Nouit Dominus, qui sint sui.*

XXVII. Octauum argumentum. Ex Augustino, cuius sententia est, esse ab æterno aliquos prædestinatos ad pœnam. Ex Prospero & Fulgentio, qui Augustini hærent vestigiis. Loco s recitauimus præcedenti capite; quos hic non est necesse repetere.

XXVIII. Augustinum discerte damnant Pighius ac Sanctesius, & iste quidem prolixius; quanquam non in hoc tantum articulo, de Prædestinatione reprobatorum; sed etiam in altero, de Prædestinatione Sanctorum. Primo enim, contradicere præcedentibus Patribus, nouamque inducere opinionem, Secundo, Gallos ei restitisse, vt apparet ex Epistolis Prosperi & Hilarii. Tertio, mutasse sententiam; & demum, distinxisse inter electos & reprobos, tantum post Adami corruptionem. Denique, valde fuisse incertum.

XXIX. At, neque in Pighii, neque in Sanctesii nomine tantum moment, vt non facile præualeat Augustini vel vmbra. Scilicet ægre ferat Caluinus, aut Beza, aut quisquam nostrum, non probari his Sophistis, disputationes nostras, qui ne Augustino quidem pepercerint. Quanquam nolimus quemquam putare fidei nostræ vllum fundamentum in Augustino esse, qui testimonium tantum ab eo postulamus. Sed testes tamen, & quidem locupletissimos, nulla iusta causa ita eleuari, non possunt non ægre ferre viri boni. Quod ipsum tamen facile possumus dissimulare, Scripturarum autoritate satis tuti; à quibus & ipse Augustinus non potest non protegi contra venenatos istorum canum morsus.

XXX. Contradixisse præcedentibus Patribus, Augustinus non probatur. Sed eandem questionem diligentius excoluisse, coactum à Pelagianis, hæresi noua, Patribusque incognita, profiteretur ipse. *Hæc est Prædestinationis (inquit 20. capite de bono perseverantiæ) manifesta & certa Sanctorum, quam postea diligentius, & operosius, cum iam contra Pelagianos disputarem, defendere necessitas compulit. Didicimus enim singulas quasque hæreses intulisse Ecclesie proprias questiones, contra quas diligentius defenderetur Scriptura diuina, quam si nulla necessitas cogeret.* Quibus verbis, illud etiam purgatur de noua opinione: nam certe Scripturam defendere, non est nouam opinionem inducere.

XXXI. Intelligo, tum ex Epistolis Prosperi & Hilarii, tum ex operibus

Prosperi, non Gallos omnes, sed nonnullos ex Gallis, non probasse statim Augustini disputationes. Quid tum autem, si pauci hæsitauerint? E: forte non alieni à Pelagii, ipsius etiam Britanni consortio? Possent enim reliqui merito opponi; qui omnes saltem tacendo consenserint. Imo, Prosper Galus, scriptis potentibus, Augustini causam tutatus est. Denique mirum si tot post Augustinum seculis, nemo existit, qui hanc in eo damnaret hæresin.

XXXII. Murasse sententiam Augustinum intelligo: sed semel, vt, qui prius crederet prædestinationem ex præuisis operibus, eandem assereret ex beneplacito: Et audio contentem, capitibus tertio & quarto libri de Prædestinatione Sanctorum. Sed secundo mutasse, hoc vero Sanctesius ipse sibi finxit. Incertum fuisse, facilis calumnia; sed iniqua.

CAP. VI.

Quomodo Deus velit omnes saluari.

HAtenus Catholicorum argumenta. Nunc Papistarum, ex Castellione, Sanctesio, Becano, Ioanne à Bononia. Placet autem distributio Sanctesii, arguentis à Voluntate Dei, à Bonitate, à Misericordia. Primum ergo, à Voluntate, etsi apud Sanctesium postremus ei locus sit. Nemo prædestinans aliquos homines ad damnationem, vult omnes homines saluari. At, Deus vult omnes homines saluari: Ergo, Deus neminem prædestinat ad damnationem.

II. Probatur assumptum: Prior. ad Timoth. 2. *Adhortor fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt: vt quietam, & tranquillam vitam agamus, in omni pietate, & castitate. Hoc enim bonum est, & acceptum coram Saluatore nostro Deo: Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Vnus enim Deus, vnus etiam Mediator Dei, & hominum, Homo Christus Iesus: qui semetipsum dedit redemptionis pretium pro omnibus. Posterioris Petri 3. *Non tardat Dominus, qui promisit, vt nonnulli tarditatem existimant: sed patiens est erga nos, nolens ullos perire; sed omnes ad respicientiam venire.* Ezechielis 33. *Nolo mortem peccatoris.**

III. Respondeo, supposita distinctione voluntatis Dei, vt alias, in *εὐδοκίαν*, qua Deus decernit aliquid suo tempore fieri, ad quam refertur prædestinatio: & *ἐπιπέθειαν*, qua velit hoc, illud ve ab hominibus fieri, iuxta sua præcepta, siue ex officio. Hac, in quâ, distinctione supposita, respõdeo ad argumentum: de *εὐδοκίᾳ*, negari maiorem. Quemadmodum enim vult Deus, filium optare longos annos patri; nec vult tamen ipse dare: Sic, vult Deus omnes homines seruari, id est, tendere ad salutem: nec tamē vult ipse hominibus orantibus dare salutem. Illam n. legem posuit hominibus, vt iuste damnentur, qui ea spera ruent in suum interitum. Sibi autem nō posuit, vt neminem velit damnare. Itaque, nulla consequentia est ab Euaresia ad Eudociam: nam illam non semper implere, & experientia testatur, & omnes cõsentunt. Hanc a. non impleri, si quis dicat, omnino euertat Omnipotentiā, & oppugnet illud Pauli, *Voluntati eius quis resistit?* ad Roman. 9.

IV. Iam vero, si intelligatur *εὐδοκία*, negatur assumptio. Falsum est enim, Deum constituisse in æterno suo consilio, omnes homines absq; vlla exceptione saluandos. Nam, hoc si ponitur, ergo oporteret, vel omnes homines saluari reapse, & absque vlla exceptione, ne ludæ quidem proditoris, vel propositum Dei fieri irritum: ac proinde, vel mutabilē Deum, vel infirmum. Quæ blasphemiam vt vitentur, locos illos citatos omnes oportet referri, *αὐτὸς τὸν εὐδοκίαν*, non vero *αὐτὸς τὴν ἐπιπέθειαν*.

V. Nisi forte Petri locum quis malit referri duntaxat ad fideles, vt sit sensus: nolens ullos è nobis perire, sed omnes ad respicientiam venire. Quod facile est, propter hæc verba, *Sed patiens est erga nos.* Vix enim se infidelibus annuerasset Apostolus. Et ita alias sæpe. Ad Ephes. 1. *Qui benedixit nobis omni benedictione.* Nobis, non certe omnibus hominibus, sed fidelibus. Et statim, *Sicut elegit nos in ipso, antequam iacerentur mundi fundamenta.* Et ipse Petrus, eiusdem illius Epistolæ 1. *Quum diuina vis ipsius, omnia nobis donarit, que ad vitam, & pietatem: Ex eo quod maxima nobis, ac pretiosa promissa sint.* Similia sunt innumera. Connectēdo igitur, *Patiens est erga nos, nolens ullos perire, sed omnes ad respicientiam tendere:* sensus efficitur, ideo Deum differre vniuersale illud iudicium, expectantem patienter, dum omnes credituri ad respicientiam venerint, quia neminē eorum velit perire. Non sequitur autē, si neminē eorum, qui pertinent ad numerū fidelium Deus nolit perire: ideo neminē omnino. Fatemur tamē posse nō absurde ab hypothesi ad thesin transcendere: atque ita omnes longe latius intelligi.

VI. Cæterum illa solutio ex distinctione *εὐδοκίας* & *ἐπιπέθειας*, re eadem est, cum eorum solutione, qui distinguunt Voluntatē beneplaciti, & signi: Nam quamuis alias non satis probatas nobis meminerimus phrasas: tamē non libenter contendimus de nudis vocabulis. Hi igitur, Deū velle omnes saluari dicunt, voluntate signi, quia fecerit omnes salutis capaces: potentia scil. non proxima; sed remota, vt omnes facti sunt musicæ capaces, etiā muti. Deinde, quia addiderit Mediatore Christū, eumq; omnibus proposuerit indiscriminatim, vt quicunq; in eum crederit, saluetur. At, de voluntate beneplaciti, negant: quomodo, quæ ob causas nos de voluntate *εὐδοκίας*.

VII. Alii voluntatem distinguunt in Antecedentem, & Cõsequentem. Vt antecedens ea sit, quæ res singulas considerat absque vllis circumstantiis: consequens autem, quæ varias addit circumstantias. Deū igitur attendentem hominē in primo signo: ita enim loquitur, hoc est, simpliciter hominem, voluisse omnes saluare. At vero, cum considerat ita quæ peccatorem, & in secundo signo, tum noluisse omnes saluare: sed tantum quosdam: horum re ipsa eadem sententia est cum iis qui distinguunt velleitatem à voluntate. Velleitatem appellant, quomodo cum dicimus, Velle integra conseruare membrā corporis mei: etsi alioquin velim abscondi brachium, propter presentem necessitatem. Ita Deus vellet (& inde facta velleitas) hominem saluari. sed intercedente peccato, vult damnari. Verum tamen hæc distinctiones, primo, nimis sunt scholasticæ: deinde ponunt aliquam causam voluntatis diuinæ: qua de re disputabitur controuersia proxima.

VIII. Alii explicant potius voculam *Omnes*. Et sunt qui, distinguentes singulorum genera, à singulis generum, dicunt Deum velle omnes saluari, id est,

id est, omne genus hominum : quia nulla sit apud Deum distinctio Iudæi, & Græci: liberi, & serui: diuitis, & pauperis: maris, & foeminae. At nolle tamen saluari omnes, nimirum eundo per singulos, ita vt nullum indiuiduum omittatur. Quomodo dicimus, Omne animal fuisse in arca Noe: et si verū fuisse duntaxat ex omni specie quædā. Alii omnes, reduplicatiue: vult omnes saluari, qui saluantur: quia nemo saluatur, præter eius voluntatem. Sic dici possit: Hic Magister docet omnes pueros huius ciuitatis: non quia omnes omnino doceat: sed quia nemo doceatur, nisi quæ ipse doceat.

IX. Sed harum distinctionum neutra videtur accommoda. Nam & durum est illud, *Nolens villos perire*, hæc tunc ad genera singulorum: Et illud cetero, *Non vult mortem peccatoris*, repugnare videtur; cum mors non possit considerari in generibus singulorum: sed in singulis generum. Sed & Pauli institutum seorsum abijt. Iubet enim orari, non pro singulorum generibus, sed pro singulis generum. Argumento sunt Reges, & *παῖτες οἱ ἐν τῷ αἰῶνι*, pro quibus sigillatim Ecclesia orat, pro variis temporibus, & locis. Eximpli gratia, pro Nerone tum, cum hæc Apostolus scriberet. Non est vero bona ratio: Orate pro Nerone: quia Deus vult aliquos Imperatores saluari. Altera, æque impingit in eandem rationes. Nam, quid infantius, quam si dicas, Deus non vult villos perire, corū qui seruantur? Non vult mortem peccatoris quem vult seruari: Orate pro Nerone, quia Deus vult seruantos seruari?

X. Itaque, acquiescimus distinctioni *Voluntatis in εὐδοκίαν, & εὐαρεσίαν*. Primo, quia est à Scripturis, vt alias obseruauimus. Deinde, quia nihil habet non congruum locis qui obiciuntur. Nam & bene, Orandū pro Nerone: quia vult Deus, voluntate illa *εὐαρεσίας*, quæ actionum nostrarū regula est; omnes seruari: & patiens est Dominus, expectans ad pœnitentiam: quia gratior ei conuictio, ideoque & salus peccatoris, quam damnatio. Et denique, non vult mortem peccatoris, hoc eodem modo: nam & Ezechiel vsus est verbo *εὐδοκίαν*, quo significatur, non simpliciter *velle*, sed *acquiescere rei alicui, delectari, desiderare*. Itaq; Biblia Tigurina ita verterunt, *Non delector morte impij*. Munsterus, *Si complacitum mihi sit in morte impij*. Et annotauit Vatablus in Maioribus Annotationibus, ad vocē Hebræam, *Cupio, desidero*. Itaque Septuaginta, et si plurimum reddunt *βούλησθε, θέλει*, tamen etiam *ἐπιθυμει*. Esaiæ 58. *εὐχέσθε*. Hieremix 42. *εὐδοκίαν*. Psalmo 51. Esaiæ 62. & alias: *μελεει*. Iob 22. Imo *ἐγκατέδωκε*. Genesios 34. & *ἐγὼ* prioris Regum 19. *ἀγαπῶ*. Psalmo 51. & Ester 6.

XI. Sed instant aduersarij, & primo hanc solutionem impugnant: deinde suam adferunt eorundem locorum expositionem. Salmero, disp. 5. in priorem ad Timotheum, tribus argumentis impugnat. Primo, *Quicquid bonum est, & acceptum Deo, id pertinet ad voluntatem beneplaciti*. At omnes homines saluari, est bonū, & acceptum Deo. Ergo omnes homines saluari, pertinet ad *Voluntatem beneplaciti*. Probatur assumptio: primo, quia Paulus testetur hoc ipso loco, *Hoc enim bonum est, & acceptum coram Saluatore nostro Deo*. Et iterum 12. ad Romanos, *Reformamini in nouitate sensus vestri: vt probetis, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacita, & perfecta*.

XII. Respondeo: Primo negatur maior: Nam quæcumq; pertinent ad voluntatē *τῆς εὐδοκίας*, sunt bona & accepta Deo: & tamen non pertinent ad voluntatē *τῆς εὐαρεσίας*, seu beneplaciti. Quia hæc semper impletur, fortiturq; suum euentum: at illa non item. Sic Paulus *θυσιᾶς ζώσας* dicit esse *εὐαρεσίαν τῷ Θεῷ* ad Roman. 12. & obedientiam filiorum, ad Colos. 3. Secundo, Minor, et si vera sit tamen non probatur. Nam prior locus non pertinet ad omnium salutē: sed ad fidelium preces pro omnibus. Hoc, inquit, nempe vt fiant pro omnibus hominibus preces, bonum est Caietanus, *Pronomen hoc, demonstrat orare pro omnibus hominibus*. Iustinianus, *Hoc videlicet bonum, gratumq; est Deo, quod paulo ante præcepit Apostolus, vt pro omnibus, præcipueque pro Regibus ac Magistratibus, Deo fundantur preces*. Nec aliter Aquinas, aut Lyranus. Lombardus disertè, *Quasi dicat, Ideo moneo orare pro illis omnibus, quia hoc, scilicet pro omnibus orare, est bonum*. Nec seorsum it Oecumenius. In altero loco, nulla necessitas cogit, vt illud, *vt probetis quæ sit voluntas Dei bona*, referamus ad voluntatem hanc Dei, quæ complectitur omnium hominum salutem. Quia sufficit illa, quæ complectitur quorundam salutem, nimirum prædestinatorum ad gratiam. Et hæc vere ad *εὐδοκίαν* pertinet.

XIII. Secundum Salmeronis argumentum: Omnis voluntas signi est, vel præceptum, vel prohibitio, vel consilium, vel permissio, vel operatio. At velle omnes seruari non est quicquā horum. Ergo non est voluntas signi. Probatur assumptum Primo, non est prohibitio, neq; permissio: quia vtraque est de malis. Non est consilium, præceptumve: quia si omnes non saluabuntur, quomodo consilium ac præceptum, quod nunquā fiet? Non est operatio Dei, quia hoc non operatur in nobis, nisi volentibus nobis?

XIV. Respondeo, primo negari posse maiorem. Nam, vt dixi alias, non omnis voluntas signi comprehenditur sub iis quinque capitibus. Superfunt enim promissiones, & minæ. Et in promissionibus nihil obstat, quominus hanc omnium salutē numeremus. Secundo, negatur minor. Nam in præceptis nihil est absurdū, si cōprehendamus: hoc sentu, vt iusserit Deus omnes tendere ad salutem. Nam etiā Paulus non dixit, Deum velle homines *εὐδοκίαν seruare*: sed *seruari οὐδὲν*: quomodo & Petrus *παῖτες οἱ ἐν τῷ αἰῶνι χαρισίαι* omnes ad *resipiscentiam tendere*. Nam quod Salmero interrogat, quomodo Deus præcipiat id quod nunquā fiet? ineptus est. Primo, cur non æque interroget, quomodo Deus velit, voluntate beneplaciti, id quod nunquā fiet? Deinde, vel intelligit, nunquam vllum hominē saluadum, & supponit falsum: Vel, nunquam omnes homines saluandos, & hoc nihil ad rem. Quis enim sancit, nullum posse præceptum dici, nisi quod in omnibus, imo ab omnibus impletur? Breuiter, solutio facilis. Et si sub præcepto comprehendatur promissio, tamen non esse reapse præceptum, sed præcepti consequens. Eodem tamen modo vtrumque esse vniuersale. Nam, quemadmodū nulla rationalis creatura excipitur à debito implendæ legis; sic, neque ad paucos pertinet promissio vitæ: et si verum, neque omnia implere Legem, neque omnes assequi vitam.

XV. Salmeronis argumentū tertium: Si est voluntas signi: at non falsi, sed veri. Vult ergo Deus, quicquid signo aliquo suam voluntatem declarante, ostendit se velle: alioqui, esset hypocrita: qui ostenderet se velle, quod nollit. Et in hoc argumento multus est Sanctesius.

XVI. Respondeo: non esse voluntatem signi falsi: sed non esse tamen

voluntatem beneplaciti: siue potius, signum illud non esse voluntatis beneplaciti. Quare blasphemus sunt, qui Deum hypocritis ob eam causam accusare audent. Non enim hypocritis est, cum idem quis vult, & nō vult; sed cum eodem modo. Non est hypocrita Magistratus, qui quācumvis triftis, tamen reum adiudicat morti. Nec qui membrum ægre læcandum Medicis præbet. Iam vero hæc distinctio non docet, Deum voluntate beneplaciti velle, & nolle: aut voluntate signi: Sed voluntate signi velle: beneplaciti autem nolle. Præterea, cur non venit in mentem Salmeroni suarum scholarū definitio, voluntatē signi non esse vere voluntatem, sed metaphorice tñ, vel, vt alii melius, metonymice? Nā, si est; Ergo falsum, Deum velle, & nolle. Nā, si esset verū, Ergo voluntas signi esset vere voluntas. Denique, nihil absurdū, Deum velle aliquid ab hominib. fieri, & ipsum tñ nolle facere. Non n. sibi easdem leges posuit, quas hominibus imposuit. Imo Magistratus, quū vult latronē occidi, nōlet tamē ab obuiō quolibet cædi.

XVII. Sed ipsi ergo, quomodo soluunt nodum? Nam vident vtrumque, & Dei voluntati non posse resisti, & multos homines perire: vt sequitur, vel Deum nolle omnes homines seruari, vel posse resisti Dei voluntati. Distingunt Dei voluntatem, Sanctesius, in absolutam, quæ sit potentia, siue voluntas beneplaciti: & conditionatam, per quam Deus, nec possit, nec velit absolute: sed secundum media ab eo constituta. Hac igitur voluntate Deum præparasse salutem, & ordinasse media ad eam, eandemq; præparationem manifestasse in Scripturis: indeque appellari voluntatem significatam, vel reuelatam.

XVIII. Salmero autem in Efficacem, beneplaciti, illam esse deliberatam: contra quam nulla vis, aut potentia esse potest; quia nō pendeat à voluntate humana. Hanc, quam precamur oratione Dominica fieri in nobis, quæque impediri possit à nobis: nec sine voluntate nostra cooperante perficitur: nempe, quia Deus nos liberi arbitrii condiderit, eoque nos sibi voluerit cooperari. Hac igitur voluntate Deum velle omnes homines saluos fieri: nimirum, si nos ipsi assensum præbeamus, & cum eius voluntate concurramus. Sic explicasse Chrysostomum in hunc Pauli locum & Ambrosium: Item Augustinum de Spiritu & litera c. 21.

XIX. Hæc illi. Sed contra. Primo non conueniunt inter se Sanctesius, & Salmero. Nam ille voluntatem appellat beneplaciti; quam iste absolutam. Et iste voluntatem beneplaciti, quam ille conditionatam. Vtri habenda fides? Nisi forte homonymia fallunt: & beneplacitum ille *εὐδοκίαν*, iste *εὐαρεσίαν* appellat. Sed Salmero non facile excusabilis: qui ignorare non potuit Beneplacitum à suis Scholasticis Theologis appellatum, eam voluntatem, quæ certissime impletur: eique oppositum Signum, pro voluntate, quæ non impletur semper. Sed condonemus *ἀνευλαγίαν*: neque horum Sophistarum peccata tam ad viuum referemus, quam metetur eorum in vitis pijs calumnians rabies.

XX. Secundo igitur: nō in vocabulis tantum, sed in re ipsa dissentiunt. Nam Sanctesius stat pro voluntate signi, quam tamen Salmero præcedentibus argumentis oppugnabat. Et vult Sanctesius voluntatem conditionatam esse voluntatem signi. At Salmero, et si conditionatam etiam ipse nominet, tamen oppugnabat voluntatem signi: itaque contra Sanctesium voluntatem conditionatam, non vult esse voluntatem signi.

XXI. Tertio: Si Paulum, & Petrum, & Ezechielem intelligas de voluntate conditionata: & hæc supponat voluntatem hominum, mediaque à Deo constituta: Ergo sensus erit, Deum velle omnes homines saluari, si velint, & medijs vtantur ordinatis. At inter media ordinata, sunt, agnitio veritatis, & resipiscentia. Ergo iterum sensus erit: Deus vult omnes homines saluari, si velint, & veniant ad agnitionem veritatis, & ad resipiscentiam. Atqui Paulus diserte dixit: *Vult quosuis homines saluari, & venire ad agnitionem veritatis*, Petrus vero, *Non vult villos perire: sed ad resipiscentiam venire*. Optimi igitur interpretes sic tandem exponunt: Deum velle omnes homines saluari, & ad agnitionē veritatis venire & ad resipiscentiam; si velint, & veniant ad agnitionem veritatis, & resipiscentiam. Nā istorum interpretum magnam oportebit esse segetem, ante quam omnibus familiaris fiat Scripturarum sensus, eorum quidem industria.

XXII. Quarto, vt ista somnia, istis egregijs explanationibus cōcedantur: tamen hinc conficiuntur hos locos non euincere, nullam esse reprobatorum prædestinationem; quæ nostra est controuersia. Nam Prædestinatione pertinet ad eam voluntatem, cui nihil potest resistere: quamque efficacem Salmero appellat: Sanctesius beneplaciti, siue absolutam. Quæquam hoc absoluti vocabulum velim quidem explicatum. Si enim sic intelligatur, vt excludat omnia media, etiam ad executionem; tum impium fuerit. Sin autem includat, & significet duntaxat certum, ratum, fixumque decretum complectens & finem & media: nihil est quod queramus. Sed ad rem, si in Deo consideratur vtraque ista voluntas, absque contradictione vlla, vt diserte notat Sanctesius: ergo neutra neutri obstat: & poterit vnum idemque Deus velle, vna voluntate, & altera nolle: alioquin, aut sibi contradicerent, aut nihil vna voluntate Deus veller, quod non & altera. Quod neque Salmeronem dicturum, neque Sanctesium habeo persuasum. Nam concurrere interdum vtramque, nihil difficile; vt in salute electorum: tum enim & voluntate absoluta, id est, certo decreto: & voluntate signi, id est, *εὐαρεσίας* certum est Deum velle Electos saluari. At non semper concurrere, dubitari non potest. Nam, si, quemadmodum *Δὲ τῶν ἰσχυρίων*, Deus vult reprobos saluati; ita veller etiam *Δὲ τῶν εὐδοκίαν*. Ergo omnes reprobi seruarentur: quod est absurdum.

XXIII. Sed illud certe perspicuum: non esse legitimam instantiam à voluntate signi contra voluntatem beneplaciti. Nam exempli gratia: Voluntas signi fuit omnes auscultare Christo. Probo, quia ipsi Papistæ referunt præcepta ad voluntatem signi. En tibi autem præceptum: *Hic est filius meus dilectus, in quo acquiesco: ipsum audite*, Matth. 17. Veruntamen voluntate beneplaciti, Deus noluit ab omnibus audiri. Probo. Primo, quia si sic voluisset: ergo impletum fuisset: nam huc voluntati nemo potest resistere. At non est impletum. Secundo: Deus voluit hæc voluntate beneplaciti, Christum & prodi à Iuda, & tradi à Iudæis, & damnari à Pilato: non potuit ergo eadem voluntate velle ab iis audiri. Quicumq; ergo argumentaretur: Deus voluit voluntate signi Christum audiri à Pilato: Ergo non voluit voluntate *τῆς εὐδοκίας*, siue *ἀποστολῆς βελῆ*, eundem à Pilato crucifigi: cuiusmodi is Dialecticus esset? Similiter respondeo: et si Deus

vellit omnes homines saluari, voluntate illa, siue signi, siue conditionata, siue non efficaci: at non vult tamen omnes saluari voluntate illa beneplaciti, siue absoluta, siue efficaci. Prædestinatio autem ad hanc pertinet: ergo incepta aduersariorum fuit instantia.

CAP. VII.

An Reprobatio sit contra Dei Bonitatem.

I. SEQUUNTUR argumenta à Dei Bonitate. Deus nihil vult contrarium suæ bonitati. At homines aliquos damnari, est contrarium Dei bonitati: Ergo Deus non vult aliquos damnari.

II. Probatur minor, quatuor argumentis. Primo, Si est contra bonitatem Angelorum, & hominum velle quenquam damnari: Ergo multo magis Dei: Probatur consequentia. Quia Angelorum & hominum bonitas est tantum participata: ac quo magis accedit ad Deum, hoc perfectior est. Probatur Antecedens. Nam vir bonus est, qui omnium optat bonum, & salutem: imo procurat, & adiuuat, quantum potest: qui denique, neque vult, neque facit male cuiquam.

III. Secundo: Si Deus omnia creauit ad certum eorundem finem, & perfectionem, quo cum peruenerint, eis bene sit, completis omnibus naturalibus desideriis: Ergo & hominem. Probatur antecedens inductione, vique ad minimas plantas, lapidelque.

IV. Tertio: Si Deus omnibus creaturis indidit appetitum naturalem beneficientiis, quæ ab ipsis fiunt quoquomodo, eaque conseruandi: Ergo & ipse eandem habet voluntatem. Probatur Antecedens rursus inductione.

V. Quarto: si homo homini à se generato optat salutem, & omne bonum procurat: Ergo multo magis Deus homini. Probatur consequentia: quia eum amorem homo non habet nisi à Deo. Si autem Deus homini optat & procurat salutem, ergo non damnationem: quæ tantum malum est, vt præstaret nunquam extitisse.

VI. Respondeo: Bonitatem dupliciter intelligi: vel absolute, vel relate. Absolute, quum significatur perfectio rei in se ipsa consideratæ: vt Genes. 1. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* Deut. 1. *Bona res est, quam vis facere.* Matth. 7. *Omnis arbor bona, fert fructus bonos.* Relate autem, quum quid cui bonum est, hoc est beneficium: Matth. 20. *An oculus tuus malus est, quia ego bonus sum?* Ioan. 10. *Ego sum Pastor bonus: bonus pastor animam suam dat pro ouibus.* Et vtroque modo, esse, dicitur Deum bonum, in confesso est: sed non quicquid de Deo absolute bono dicitur, dici etiam potest de Deo relative bono.

VII. Ad syllogismum ergo, Si intelligatur bonitas absolute, conceditur maior. Vere enim nihil vnquam vult Deus, quod ita volens contradicat suæ isti bonitati: alioquin bonus non esset. Qua causa Augustinus dixit, bonum esse etiam mala esse: alioqui non permitienda à Deo vt essent. Sed negatur assumptio. Tantum enim abest, vt damnatio reprobatorum contraria sit huic bonitati Dei: vt sit potius eius effectum: est enim iustitiæ: at hæc pertinet ad absolutam illam bonitatem, Danielis 9. *Tibi, Domine, iustitia: nobis autem confusio faciei.*

VIII. Sin autem bonitas intelligatur relate, conceditur minor: est enim damnatio contraria beneficentiæ Dei in creaturas. Sed negatur maior. Nam re vera Deus vult aliquid contrarium ei beneficentiæ. Quicquid enim facit, & vult: quomodo enim faceret nolens? At ipse multa facit contra suam beneficentiæ: ergo & multa vult, *An erit malum in ciuitate, quod Iehoua non efficiat?* Amos tertio. Quamquam, quid opus est probatione? Nam concedunt aduersarii Deum velle malum pœnæ. Et hoc satis est, Nam fieri non potest, vt sit malum pœnæ, non contra bonitatem, id est, beneficentiæ. Itaque Psalm. 18. *Cum misericordie, misericors eris, & cum perfecto perfectus: cum mundo mundus eris, & cum peruerso peruersus ages.* Exodi 20. *Visitans iniquitatem patrum super filios in tertiam & quartam generationem odio habentibus me. Et faciens misericordiam millibus diligentibus me, & custodientibus præcepta mea.*

IX. Ad primam confirmationem, primo negatur antecedens. Non est enim contra bonitatem aut Angeli: um aut hominum velle aliquem damnari. Psalm. 79. *Effunde iram tuam in gentes, quæ te non nouerunt: & in regna, quæ nomen tuum non inuocauerunt.* Psalm. 5. *Iudica eos:* Hebraice **דַּמְּוּאָה** reos perage, O Deus: decidant à cogitationibus suis: præ multitudine & prauaricationum depelle illos, qui rebelles fuerunt tibi. Psalm. 12. *Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa: & linguam magniloquam.* Apocalyp. 6. *Vsquequo, Domine, qui sanctus es, & verax, non iudicas, ac vindicas sanguinem nostrum, de iis qui habitant in terra?* En tibi sanctos precantes. Porueruntque preces fundere, & nolle tamen, imo non desiderare? non optare? Quid actiones gratiarum dicam? Psalm. 9. *Confitebor tibi, Domine, toto corde meo, Et post, Quoniam fecisti iudicium meum, & causam meam: sedisti super thronum, qui iudicas iustitiam: increpasti gentes: & perit impius: nomen eorum delesti in æternum, & in seculum seculi.* Apocalyp. 19. *Halleluia: Salus, & honor, & gloria, & virtus Domino nostro, Quia vera & iusta iudicia eius: & meretricem illam magnam, quæ corrupit terram scortatione sua, damnauit & vindicauit sanguinem seruorum suorum ex manu eius.* Quod si pu ita optant, & precantur malum impiis: cur Deum velle negemus? Maxime, cum ipsi ipsam desiderant, optentque inspirante Deo?

X. Secundo, negatur consequentia, Absit, vt Deum meriamur nostro modulo. Nobis certæ leges positæ sunt, quas transgredi non licet. At Deo nullæ. Itaque licet Deo occidere eos, quos, si vel lædere cogitaret homo, sit abominabilis. Sic, Deo licuit in Sodomitarum vrbes ignem immittere: quod si Lot fecisset, merito incendiarius pœnas dedisset. Actor. 12. quem Christianorum nemo violare debuit, vt pote Regem. Nisi fortasse intercedant, qui patricidas nostræ ætatis armare non sunt veriti in reges, quibus implacitior erat Iupiter ille Tarpeius: & audent tamen dicere nullo suo scelere, sed inimicorum audacia, & importunitate se fuisse afflictos ac pefundatos: quæ verba sunt Iesuitarum ex superiore Germania in Epistola præfixa Cyrillo in Minotes Prophetas. Enimvero innocentes homines: &

quorum calamitatem totus orbis lugere debuerit. Sed enim, si sunt Iesuitæ in patricidia audaces: at Christiani expectarunt olim, dum exclamaret Iulianus, *Vicisti, Gallilæe.*

XI. Neque confirmationes contra probant. Nam imitatur homo bonus Deum bonum, sine dubio: sed quantum debet, & potest finitus infinitum: imo subditus summum. Itaque bonitatem nullam habet nisi ex lege: at Deus omni lege solutam & sola voluntate terminatam. Itaque, non eadem de hominis bonitate dici possunt, quæ de Dei: propterea, que non est necessaria consequentia ab illa ad istam. Præterea, non tantum bonitatem Dei, sed etiam iustitiam imitatur aliquando vir bonus. Deuter. 7. *Absumes omnes populos, quos Iehoua Deus tuus dat tibi: non parces oculis tuis eis.* Sic Magistratus Dei Minister est, *vtior ad iram ei, qui quod malum est fecerit, ad Roman. 17. sic singuli fideles, Psalm. 139. Nonne qui oderunt te, Domine, oderam & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi, Quod si hæc licita sunt hominibus, quanto magis Deo: quoties ipse sibi permittit: hoc est, vult ipse: odit quosdam & procurat eorum interitum?*

XII. Esse vero virtum bonum, qui omnibus optat bonum, & salutem, si sine vlla limitatione dicitur, non concedo. Nam Magistratus nullus debet latronum salutem optare, sed legibus in eos vti: & quidem ferere. Proverb. 17. *Iustificans impium: & qui condemnat iustum, abominatio Iehoua sunt ambo ipsi.* Imo & privati tenentur saltem optare quorundam interitum: vnde preces, & gratiarum actiones, de quibus paulo ante. Quare Magistratus, quo magis vir bonus est, hoc magis conatur nocere latronibus: & fidelis quique, quo fidelis magis, hoc magis odit, id est, optat interitum inimicorum Dei.

XIII. Ad secundam probationem, respondeo primo; non bene argui à creatione contra prædestinationem. Non enim sequitur: si creauit homines in statu beato; ideo voluisse Deum, eosdem non decidere ab eo statu. Deinde, ipse ille status Creationis bonus, seruit prædestinationi: tum ad vitam, tum ad interitum, tanquã medium à Deo ordinatum. Itaque, vidimus Deum fecisse omnia, ad gloriam suam, etiam impium in diem mali.

XIV. Deinde, finis vel summum est, vel subalternatum. De subalternato concedo omnibus rebus creatis propositum esse finem, ad quem cum peruenerint, eis sit bene. Et ita plantæ à paruis seminum initiis crescunt in suam altitudinem. Et homines, non tantum boni, sed etiam mali, suum habent statum perfecti hominis, in quo maxime vigeant. At de summo fine, nego ita esse. Nego, inquam, summum vltimumque finem omnibus creaturis propositum esse in quo illis sit bene. Quæcunque enim creata sunt, non sui, sed alterius gratia: ea creata sunt, vt his sit bene, in quorum gratiam creata sunt. Sic fœnum pabulum est brutorum: & bruta ipsa pleraque hominum. Itaque finis vltimus fœni & brutorum, est cibus. In hoc autem statu, illis male est: ea enim perire necesse est quibus animantes vescuntur.

XV. Iam vero nostra hæc Controuersia est, non de subalternato fine, sed de summo. Homo autem non sibi creatus est, sed Deo, *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus, Proverb. 16. Quid ergo mirum, si quodam homines Deus fecit, vt suæ gloriæ seruiant: etiam alioquin ipsis non sit bene? Aut cur ei Creatori minus erit iuris in suas creaturas, quam homini? Itaque Salomon addit, Etiam impium ad diem mali.* Et Paulus ad Roman. 9. *Quod si vero, volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, pertulit multa lenitate vasa iræ coagmentata ad interitum: Et paulo ante ex Mose. Dicit Scriptura Pharaoni, Ad hoc ipsum excitauit te, vt ostendam in te potestatem meam: & vt annuncietur nomen meum in tota terra.*

XVI. Denique aliud est, creare ad certum finem bonum, & prædestinationem ad eundem. Nam quæcunque prædestinantur, etiam perueniunt ad eum finem. At quæcunque creantur, non perueniunt: sed tantum ita sunt creata, vt possint peruenire: id est, vt ex ipsa creationis conditione, apta sint peruenire. Sic multæ plantæ creata, vt plenam maturitatem possint assequi: tamen nunquam assequuntur, quia vel ab animalibus succiduntur, vel alioquin frigore, aut inundatione, aut grandine pereunt. Plurimi homines, non mali tantum, sed etiam boni, non perueniunt ad suum ætatis florem: sed, vel interceptantur in vtero, vel nati, iam morbo, iam bello pereunt: aliisque multis modis. Suntque hieuentus, & in hominibus, & in plantis, nulli nisi à creata Dei prædestinatione. Ilustre exemplum Ioan. 9. eius cæci, quem ita natum Christus negauit, aut suo, aut parentum peccato: sed, vt manifestarentur opera Dei in illo.

XVII. In tertia probatione, negatur antecedens. Nam quæ homines faciunt, ea vel generant, vel operantur. De iis solis, quæ fiunt per generationem, antecedens verum est. At dereliquis falsum. Neque quicquid est hominum, qui rebus a se factis consulat, nisi propter se. Itaque, que suo commodo facit, etiam suo commodo destruit: vestes, domos, vrbes, reliqua omnia, absque vlla exceptione. Sic Publicola domum illam elegantissimam, imo magnificam (& hoc genus ædium solent homines curiose conseruare) κατιδωλε, καὶ κατικαλεῖσθαι εἰς ἰδουφ πῶσαι, ait Plutarchus: tuæ tantum famæ vt consuleret.

XVIII. Iam vero Deus homines omnes operatus est, non genuit. Discere tamen in duos ordines: quorum alios genuisse dicitur, hæc ob causam, quia illis impendit curam, curæ parentum in liberos ab eis genitos similem: reliquorum duntaxat creator est. Quis autem neget lōge amplius iuris esse Deo in hos, quos creauit, quam homini in sua opera? Et tamen, sola hominum intolerabilis superbia, ex nimio amore sui efficit, vt sibi persuadeant, non posse à Deo hominem destrui sine iniustitiæ nota: qui tamen, si vestem suam lacerent, putent quærentibus causam, abunde satisfactum, si respondeant, placuit.

XIX. Ad quartam probationem patet eadem opera, quid sit respondendum. Non enim omnes homines genuit Deus: nam si genuisset, essent ergo omnes eius filii. At non sunt: sed tantum qui sunt in Christo adoptati. Ioan. 1. *Quotquot eum acceperunt, dedit eis hanc dignitatem, vt filii Dei fierent.* Itaque, non omnibus, sed istis tantum procurat salutem. Actor. 13. *Crederunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* Ad Roman. 8. *Nonimus, iis qui diligunt Deum, omnia simul conferre ad bonum, iis qui ex proposito vocati sunt.* At contra: *iis qui pereunt, Euangelium est odor mortis ad mortem,*

mortem. poster. ad Corinth. 2. Imo ipse Christus positus eis *πρωτος* in casum, Luca 2.

CAP. VIII.

An Reprobatio sit contra Misericordiam Dei.

I. Tertium locum Sanctus assignat Misericordiae. Hinc argumentum primum: Si Deus reprobos praedestinat ad damnationem: Ergo misericors est minus, quam iustus. At hoc consequens falsum. Ergo & antecedens. Probatur consequentia: quia maior est numerus reproborum, quam e eorum. Probatur assumptum. Psalmo 145. *Miserationes eius super omnia opera eius.* Iacobi 2. *Superexultat misericordia iudicium.* Addit Castellio, a Mose, Deum appellari tardum ad iram, & propensum ad misericordiam: Exodi 34. Item Dei iram extendi tantum ad tertium & quartum generationis gradum: misericordiam vero ad millesimum patere. Exodi 20.

II. Respondeo. Primo non probari assumptum à Sancto; etsi alioquin verissimum. Adeo sunt infelices in disputando Sophistae. Nam Psalmus non praefert misericordiam reliquis operibus Dei: sed ea dicit extendi in omnia opera: ita enim phrasim Hebraica sonat. Et Genebrardus exponit, *Super: in omnia opera sua miserationes eius sunt: ad uniuersa sua opera misericordia eius pertingit: ergo omnia misericordiam suam exercet.* Itē Lombard. *Et miserationes eius sunt super, vel in opera eius: quia ipsa est, qui sole suum facit oriri super bonos & malos: & in huiusmodi, & in hoc quod expectat in peccato manentes, & monet conuerti, bene omnibus facit, & miserationes omnibus exhibet.* Etiam Lyranus, *Quia diffusio sua bonitatis ad omnem creaturam modis praeditis, non proedit ex aliqua obligatione seu debito ex parte Dei: sed ex mera bonitate, & pietate ipsius.* Neque aliter Augustinus, Theodoretus, Euthymius, Hieronymus, si tamen Hieronymus est. Vt mirer quid in animum venerit Sancto, quomodo ita ab omnibus recessit.

III. Ne Iacobus quidem misericordiam Dei praefert iudicio. Nam misericordia intelligitur, quae hominum est aliorum in alios: ut paulo prius: *Qui non fecerit misericordiam.* Inde Salmero Iesuita, *Si iuxta interpretationem nostram interpretemur, sensus esset: misericordiam superuincere iudicium: & ut in statera bilanz, quae grauior est, exaltat alteram: ita misericordia, quae plus potest apud Deum, eleuat iudicium.* Sed hanc ille vulgari interpreti versionem non probat: siue superexaltat legas, siue superexultat: quia neutri verbo vox Graeca respondet, *κατακαυχεται*, quod est gloriarur. Itaque, *Si autem, inquit, legamus gloriarur: sensus erit: misericordia quam homo homini exhibet, euehit, atque illustre reddit Dei iudicium: hoc est, gloriatur supra id, & illud superat: ita ut misericordia nostra, Deum reddat misericordem.* Antehunc Oecumenius, *οὐδὲ λημευεῖς ἡ θύσονται, κατὰ τὴν ἑκδοκὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα μισERICORDIA MISERICORDIAM CONSEQUENTUR prout Dominus pronunciat.* Et longe melius. Omnino enim sensus estis, quem Guillaudus ita expressit: *Misericordia, id est, misericors superexultat iudicium, id est, est, eritque confidendi animo in iudicio: cum Dominus promiserit misericordiam misericordem.* Nec male Caictanus: *ut significet quod immiserandum iudicium erit sine misericordia: misericordiam autem in iudicio erit tale, quod misericordia gloriabitur aduersus iudicium: significans per hoc, quod misericordia vincet exactam iustitiam, secundum merita: iuxta illud, Non intres in iudicium cum seruo tuo, Domine: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens.*

IV. Secundo respondeo ad argumentum: misericordiam dici posse maiorem, vel inrensue, nimirum cum comparatur cum iustitia: & utraq; consideretur in seipsa quanta est, etiam in singulis hominibus: vel extensue, si queratur, utra ad plures sese extendat. Si intelligitur intensue misericordia maior quā iustitia; negatur consequentia. Nec valet probatio: quia etsi omnes homines Deus damnaret vno excepto: tamen adhuc maior esset misericordia, quam iudicium. Nimirum, quia nullum sit iudicii diuini effectum, nisi propter merita eorum, qui damnantur: at misericordia nulla inuenit merita. Itaque haec praesupponit non tantum praedestinationem, siue electionem ab aeterno, gratuitam: sed etiā omnia media: Christum, fidem, opera, & quicquid est praeterea. At damnatio reproborum, etsi sit à voluntate Dei tanquam prima causa & summa, tamē media comprehendit ad damnationem: quae sunt ab ipsis damnandis; unde fit iusta damnatio. Sic opinor olim dictum maius esse hominem redimere, quam creare: quod de damnatione dictum non inuenio. Deniq; in saluandis singulis fidelibus concurrunt *εὐδοκία*, & *εὐεργεσία*: cum in damnatione solā consideremus *ὀδονία*.

V. Iam si intelligatur misericordia maior extensue; distinguo effecta misericordiae communia, ab iis quae proprie pertinent ad salutem. De communibus, concedo assumptum: nam ita dictum, *miserationes Domini esse super omnia eius opera.* Sed negatur consequentia. Nam, etsi plures sint qui damnantur, tamen haec ipsa effecta misericordiae sunt iis communia, cum iis qui saluantur. Augustinus in Psalm. 145. *Suauius Dominus omnibus: & miserationes eius in omnia opera eius.* Quare ergo damnat: quare flagellat? An quos damnat, an quos flagellat, non sunt opera eius? Plane opera eius. Et vis nosse, quia super omnia opera eius miserationes eius? Inde est illa longanimitas, quae facit solem suum oriri super bonos & malos. Nonne miserationes eius in omnia opera eius, qui pluit super iustos & iniustos? Nonne miserationes eius in omnia opera eius? Longanimitas expectat peccatorem, dicens, *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos.* Nonne miserationes eius in omnia opera eius?

VI. Si intelligas eam misericordiam, quae proprie pertinet ad salutem aeternam, negatur Deus extensue magis esse misericors, quam iustus. Nam Sanctus ipse faretur maiorem esse numerum damnatorum. Quod esset absurdum, si misericordia ad salutem extensue maior esset quam ira. Dionysius Carthusianus in Psalm. 144. *Quare potest, quomodo miserationes Dei sunt super omnia opera eius? & respondendum: quod istud dupliciter intelligi potest. Primo sic: miserationes eius, id est, diuina pietatis effectus, super omnia opera eius, id est, ad omnem se creaturam extendunt: omnibus communicantur & insunt: Hoc autem simpliciter & generaliter verum est. Et paulo post, Secundo intelligitur sic: miserationes eius supra omnia opera eius, id est, effectus diuinae misericordiae maiores & euidentiores sunt ceteris Dei operibus: utpote quod plus abundant in creaturis, quam effectus diuinae iustitiae: iuxta illud Iacobi, *Superexultat misericordia iudicium.* Si autem hoc modo intelligatur, non valet verum esse, nisi quantum ad viatores.*

VII. Porro, Deum esse tardum ad iram, quod citatur è 34. Exodi: id

vero non significat Deum nolle vllum praedestinare ad damnationem: sed differre eorum punitionem, qui destinati sunt: itaque vtrumq; esse verum: & multos praedestinari ad interitum: & tamen hos plerumq; omnes sero puniri. Quod tanto magis à nobis est, quanto certius, durissime omnium puniri tandem, quos tandiu Deus expectauit. Ad Roman. 2.

VIII. Exodi vigesimo secundo dicitur esse Deus misericors ad mille generationes: at non in omnes: sed in eos tantum à quibus amatur. Atqui huius ordinis minima omnino pars hominum fuit semper. Quid hoc igitur ad argumentum pertinet?

IX. Secundum profert Sanctus, ex Sapientia II. *Miseris omnium: quia omnia potes: & dissimulas peccata hominum propter penitentiam.* Et posterioris Petri tertio, dicitur vltimū iudicium differri, ut omnibus satis sit temporis ad respiciendum Ezech. 18. *Nunquid voluntatis mea est mors impij, dicit Dominus Deus: & non ut conuertatur à viis suis, & uiuat? Rursus, Nolo mortem peccatoris, dicit Dominus Deus: reuertimini & uiuite.* Posterioris ad Corinth. 1. dicitur Deus Pater misericordiarum. Ioelis 2. *Benignus & misericors: patiens & multa misericordia: & prestabilis super malitia.* Abacuc 3. non posse obliuisci misericordiam suam in ira sua, ac furore. Genes. 18. pollicetur ipse se condonaturum Sodomae & Gomorrae peccata, propter decem iustos. Exodi 32. propter vnum Moysen placatus est populo. Ezechiel. 22. conqueritur. *Quasiui de iis virum, qui interponeret sepem: & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam, & non inueni.* Secundi Reg. 8. *Noluit Dominus disperdere Iudam, propter David seruum suum.* Denique Ionae 4. *Tu doles super hederam in qua non laborasti, neque fecisti, ut cresceret: quae sub vna nocte nata est, & sub vna nocte perit. Et ego non parcam Ninive civitati magna: in qua sunt plus quam centum viginti millia hominum, qui nesciunt, quid sit inter dexteram suam, & sinistram, & inuenta multa?*

X. Ista vero quorsum? Nam, si, ut declamaret de immensa Dei misericordia: gratiam laboris libentes fecissemus: est n. alterius temporis. Nam nunc quidem disputandum potius de eius iustitia. An vero putat se conficere posse, nullam esse praedestinationem reproborum: quia Deus sit infinite misericors? Monstrum Dialectici. Quasi quis noctem esse negaret, quia Deus habet lucē *απὸ τοῦ οὐρανοῦ*, prioris ad Timotheum 6. Atqui esse eundē infinite iustū constat: quis ob eam rem negat misericordiam? Et vero vtrumq; Scriptura praedicat. Patiens est, & magnae misericordiae: at idem est fortis & zelotypus Pepercit Ninive: at non pepercit Sodomae & Gomorrae. Noluit disperdere Iudam propter David: at idē visitat iniquitatem patrum in filios ad quartam generationem. Quid multa? Idem Ioel, qui, & benignus, & misericors, & patientē, & prestabilē super malitia (ut imperite dixit Latinus Interpreter) descripsit: idē, in qua, eodē capite descripsit diem Domini, diē tenebrarū, & caliginis: nubis & turbinis, *Ante faciem eius ignis voras & post eum exurvens flamma.* A facie eius cruciabitur populi omnes: vultus redigentur in ollā.

XI. Ceterum eorum locorum nonnulli pertinent ad *τὴν εὐεργεσίαν*. Ezechiel. 18. & 22. Genes. 18. Quod euinco, partim ex verbis, partim ex responsa. Nam Ezechiel vsurpat verbum *εὐεργεσία*, quod non simpliciter est velle, sed *delectari, desiderari, euergere*; ut alias obseruatum. Quis autem neget, posse Deum velle, & tamen non delectari morte peccatoris? Iste enim certum, si nullo modo veller, nullo modo eam futuram. Est autem: imo infligitur ab ipso Deo iustissimo iudice: vult ergo. Sed non delectatur.

XII. Deinde res ipsa perspicua est. Nam *εὐδοκία* Dei, quam alii appellant voluntatē beneplaciti, semper impletur: neq; id tantum: sed etiam ita praesidet omnibus rebus, ut nihil fiat, nisi ea praecunte. Quom tamē *εὐεργεσία* non semper impletur: imo vero, quae hominum nequitia est, contra eam multa fiunt quotidie: quia non est illa voluntas, qua Deus sua dispensat opera sed quae legem dedit hominibus: & significat, non quid ipse facturus sit: sed quid velit ab hominibus, ex officio fieri. Nō vult mortē peccatoris Deus: & tamen peccator moritur, *Anima qua peccauerit, ipsa morietur.* Quasiui, qui interponeret sepem: nec inuenit. Pollicitus est se condonaturum Sodomae propter paucos bonos: nec tñ pepercit. Nempe igitur non obstant ista: quominus iustus sit Deus destinando impios ab aeterno merita damnationi.

XIII. Sapientiae liber Apocryphus, auctoritate caret in rebus si dei. Et tamen nihil habet incommodi, *Miseris omnium.* Carthusianus. *Quia Creator uniuersa pie conseruat in esse, & prouidet creaturis, vniuersibus quoque misericors est.* Ergo non contradicit praedestinationi ad interitum. Eum uero, si etiam homo iudex potest, & damnare reum, & tamen etiam tum cum damnat eius misereri; cur non & Deus? Et sane ita est: miseretur etiam eorum quos destinauit ad damnationē: quia haec misericordia est *εὐεργεσία*: damnatio, *εὐδοκία* Rursus, *Dissimulas peccata hominum propter penitentiam.* Omnino ita est. Sed sensus, non puniri subito peccata, ut inuidentur peccatores ad penitentiam. Sed ad penitentiam tamen nemo venit, nisi destinatus ad vitam. Itaque haec inuitatio non est decretum Dei: sed voluntas signi. *Diligis omnia quae sunt.* Carthusianus, *inquanquam sunt:* alias mendacium esset: *nam odio habui Esau.* Itaque statim: *nec enim odians aliquid constituit, aut fecisti.* Et sane certum; quaeunque Deus fecit, fuisse valde bona: non igitur faciebat, quia oderat: nec tamen impeditur praedestinatio.

XIV. Tertium argumentum est à Mediatore: Si Deus hominibus omnibus dedit Christum Mediatorem: Ergo vult omnes homines saluari. Probatur antecedens. Quia Christus natum communem hominum assumpsit: vnde Paulus arguit omnes esse capaces salutis. Item: Quia eius meritū sufficit omnibus. Ioannis 2. prima, *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, nec pro nostris solū, sed etiam pro totius mundi.* Item, quia 1. ad Tim. 1. *Fideli est hic sermo: & modis omnibus, dignus quem amplectamur. Christum Iesum venisse in mundum, ut peccatores seruaret.* Matth. 9. *Non veni, ut vocarem iustos: sed peccatores ad resipiscendum.* At Hebr. 2. *ut beneficio Dei pro omnibus mortem gustaret.* Ioannis 1. omnibus dicitur attulisse potentiam fieri filios Dei: Denique, quia peccatum Adami non magis abundauit, quam gratia per Christum, quinto ad Romanos. Et, si per vnus offensam male euenit omnibus hominibus: oportet per iustitiam vnus bene euenisse omnibus in iustificationem.

XV. Sed Christus Mediator hominibus dicitur datus sufficienter, vel efficaciter. Sufficienter quidem, ut sufficeret omnibus omnino saluandis hominibus, si omnes essent saluandi: ut sol sufficienter illuminat omnes homines; quia sufficit omnibus illuminandis, si possint illuminari, id est, si

non sint cæci. Efficaciter vero, qui reapse & actu conciliet homines Deo ad vitam æternam: ut sol efficaciter illuminat non cæcos. Si in argumento intelligitur Christus datus sufficienter Mediator: negatur consequentia. Nam, etsi sol sufficiat omnibus illuminandis: tamen ille natus erat cæcus, ut opera Dei manifesta fierent, Ioannis nono. Sic, etsi Christus vnus sufficiat omnibus saluandis: quod tamen vix ferio videntur credere Papistæ: alioquin, quorsum illis tanta mediatorum turba? Sed, si sufficiat, non sequitur tamen, Iudam non fuisse filium perditionis: Ioannis decimo septimo: aut nulla esse vasa iræ apparatus ad interitum, ad Romanos nono.

XVI. Sin autem intelligas efficaciter negatur antecedens. Nam si efficaciter omnibus esset Christus mediator: ergo omnes reipsa reconciliarentur Deo: ideoque essent amici Christi: qui titulus proprius est discipulis; Ioannis 3. *Amicus sponsi, qui stat & audit eum.* Decimo quinto, *Dixi vos amicos: quia omnia que audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Item, si est efficaciter omnium Mediator: ergo pro omnibus orauit. At falsum consequens: Ioan. 17. *Ego pro eis rogo. Non pro mundo rogo: sed pro iis quos dedisti mihi, quia tui sunt.*

XVII. Itaque, qui ad antecedentis probationem numerantur loci, inuiles sunt. Primo, ille ex prima Ioannis falso recitatur. Non enim dixit Ioannes, omnibus datam potestatem, ut fiant filii Dei. Nam hoc certum, aut nihil omnino, non esse curæ, neque volentis: sed miserentis Dei. Dixit Ioannes, de quibusdã duntaxat, *Quotquot enim eum receperunt, dedit eis hæc dignitatem ut filii Dei fierent.* Dignitatẽ Beza reddidit *ἐξουσίαν*, longe aptius, quam potestatem. Quis enim sensus esse legitimus potest? Nam qui filium acceperunt iuriam non potestatem, sed actu sunt filii.

XVIII. Reliqui de sufficientia sunt intelligendi. Ac proinde recte Sanctus, à natura humana Christi Paulum docere omnes esse capaces salutis. Recte, inquam, capaces: at non saluos tamen. Neque enim est, ut quisquis capax est salutis, statim saluus sit: alioquin, nemo omnino damnaretur. At Reprobatio eorum est, qui, etsi sint capaces salutis, tamen nõ sunt saluandi. Imo, nemo reprobatur, nisi qui capax est salutis: non enim lapides, non arbores, non montes, non similia.

XIX. Recte etiam, ex primæ Ioan. 2. Christi meritum omnibus sufficere. Caietanus, *Magnus excessus iustitiæ: ut satisfecerit, nõ pro peccatis electorum tantum, sed etiam pro peccatis totius mundi: quamuis non omnibus profuerit, quoad vltimũ effectum, qui est æterna felicitas.* Melius Lyranus, *Scilicet, quantum ad sufficientiam: sed pro electis tantum, quantum ad efficientiam: nam alii ponunt obiectionem.* Salmero in eundem locum, *Saluator quidem omnium hominum est in potentia, & in causa, & in merito præteritorum; præsentium, futurorum: actu vero, tantum est salutem acceptantium.* Recte. Saluati autem non acceptant, nisi prædestinati ad salutem. Actor. 13. *Crediderunt, quotquot erant prædestinati ad vitam æternam.* Nihil ergo obstat, quominus sint aliqui reprobi, filii perditionis.

XX. Eadem mens est Apostoli ad Hebræos: Thomas, *Pro omnibus Ecce vtilitas. Pro omnibus autem dupliciter potest intelligi: vel, ut distributio accommodata: scilicet, pro omnibus prædestinatis: pro istis enim tantum habet efficaciam. Vel absolute pro omnibus, quantum ad sufficientiam. Sufficiens enim, quantum ad se, omnibus est. Prioris ad Timotheum, quarto: Qui est Saluator omnium, maxime autem fidelium.* Chrysostronus, *Pro omnibus hominibus generaliter mortuus est: quia omnibus precium sufficit. Et si omnes non credunt, ipse tamen, quod suum est, impleuit.* Eam ob causam, Paulus ipse statim, non omnes deductos filios in gloriam; sed multos, dixit: ut ostenderet, etsi gustaret mortem pro omnibus; tamen, non propterea omnes saluari.

XXI. Sed enim, quis nescit venisse Christum, ut peccatores saluaret? Aut, quid hoc ad nostram controuersiam? Quasi vero, aut nominati peccatores absque vlla exceptione, & nõ potius indefinite: Aut electorum ad vitam nemo sit peccator. Atqui Paulus eo ipso loco prioris ad Timotheũ, sese primum peccatorũ confessus est. Vno verbo. Certum est, venisse Christum, ut peccatores saluaret: quia nemo saluatur, nisi peccator: non vero, quia nemo peccator non saluatur. Quod si quidam peccatores damnentur, nihil est causæ, cur reprobatio impugnetur.

XXII. Illa ex quinto ad Romanos videntur prima fronte magis vrgeri. Peccatum Adami non magis abundauit, quam gratia Christi. Puerilis nugatio. Etsi enim plures damnandi sint, quam saluandi, quod, & per se certissimum, & iam antea confessum à Sanctis: tamen superabundauit gratia. Non potuit enim illa peccatum vincere, si non superabundauit. At vicit: ut patet in electis: Ergo superabundauit. Vel aliter. Superabundauit intensius, etsi non extensius. Chrysostronus, *ὅτι καὶ ἁμαρτία ἀπὸ τῆς χάριτος ἡμῶν ἐλάττωται, ἢ ὡς ἡμεῖς ἀμαρτῶν ἀφαιρούμεθα, ἢ ὡς ἡμεῖς τῶν ἀμαρτιῶν ἀφαιρούμεθα, ἀλλὰ ὡς ἡμεῖς ἀμαρτίας ἀφαιρούμεθα, ἢ ὡς ἡμεῖς ἀφαιρούμεθα, ἢ ὡς ἡμεῖς ἀφαιρούμεθα.* Non tantum à peccatis liberauit, sed etiã infinita bona donauit. Sedulius, *Manifesta est enim quantitas peccati, ut sciretur gratia magnitudo. Est autem gratia superabundantia, quod ubi peccatum fuit, & mors, ibi nunc est gratia, & iustitia, & vita æterna.* Toletus *Attende non esse excessum positum in pluralitate hominum sed est pondus sententiæ in effectu ipso: quia maius bonum effecit Christi gratia in his multis, quam delictum, & casus Adæ malum induxerit.* Perierunt, Ergo gratia Christi superat Adami peccatum, non (ut in scholis loquimur) extensius, sed intensius. Quod statim latius explicat Sadoletus in eum locum, *Superabundauit, ut quemadmodum peccatum in mortem nostram regnauerat, id est, per mortem oppressos nos tenuerat: ipsa ita nunc Dei gratia in nobis regnet per iustitiam, per quam, ubi istos nos effecerit, ab illa iustitia vita, in vitam æternam & beatã introuertat.*

XXIII. Atqui, inquit Sanctus, si per vnus offensam male fuit omnibus hominibus: Ergo per vnus iustitiam, oportet bene esse omnibus. Imo absurda consequentia; facile refutatur ipso uenturo. Nã per vnus offensam, realiter & actu, male est omnibus hominibus. At per vnus iustitiam nõ est realiter & actu bene omnibus: quod aliter esse debuit, si legitima est consequentia. Itaque, non sic Apostolus. Multos enim ille dixit: cauit, ne omnes diceret. *Si vnus delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum per gratiam, quæ est vnus hominis Iesu Christi, in multos redundauit.* Et post, *Sicut enim per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi, ita per vnus obedientiam iusti constituentur multi.* Iam si quæras, quinam illi multi sint, in quos gratia redundabit: respondeo ipsius Pauli verbis, *Si per vnus offensam mors regnauit per vnus, multo magis illi qui re. un. antem il-*

lam gratiam, & donum iustitiæ accipiunt, in vita regnabunt per vnus Iesum Christum.

XXIV. Itaque illud, *Sicut per vnus offensam reatus venit in omnes homines ad condemnationem: ita per vnus iustificationem, beneficium redundauit in omnes homines:* commoda interpretatione molliendum: alioquin *ἡ τὸ πρῶτον ἀπερισπαστὸν ἄλλοθεν* Toletus existimat agi tantam de vita corporis: Itaque, omnes tum bonos, tum malos, resurrecturos per Christum. Sed hoc commentum tota refellit Paulinæ disputationis series, quæ agit de redemptione, & iustificatione. Itaque, alii maluerunt, vel de sufficientia intelligere, vel contrahere uoculam, omnes. Chrysostronus, *ὅτι ἐὰν τὸ πρῶτον πτωχὸν ἢ πλούσιον ἐκείνους ἐκείνους ἀπὸ τῆς χάριτος, δὴ ὡς ἐκείνους ἀπὸ τῆς χάριτος, ἢ ὡς ἐκείνους ἀπὸ τῆς χάριτος.* Quia, si propter peccatum illius in omnes animaduersum fuit, possunt utique, vel hinc iustificari. Possunt, inquit ut sufficientiam denotent, non efficaciam. Thomas, *Sed videtur hoc falsum: Non enim omnes homines iustificuntur per Christum, sicut omnes homines moriuntur per Adam. Sed dicendum, quod intelligendum est, quod sicut omnes homines, qui nascuntur carnaliter ex Adam, incurrunt condemnationem per eius peccatum: ita omnes, qui renascuntur spiritaliter per Christum, adspiciuntur iustificationem vita: quia dicitur Ioannis tertio, Nisi quis renatus fuerit denno, ex aqua & Spiritu Sancto, non potest, &c. Quamuis possit dici, quod iustificatio Christi transiit in iustificationem omnium hominum, quantum ad sufficientiam: licet quantum ad efficientiam procedat in solos fideles.*

XXV. Quartum argumentum Sanctus, est à uocatione. Si Deus omnes peccatores uocat: Ergo omnes uult saluari. Probatur antecedens: Matthæi 20. locatur uinitoribus absque discrimine. Et 22. omnes inuitantur ad nuptias. Et 11. Christus omnes indiscriminatim hortatur, ut ad se veniant. Esaiæ 33. *Hæc emia 18. Deus irascitur aduersus desperantes, de sua salute. Hierem. 3. sese Deus magis misericordem pronunciat erga quemlibet peccatorem, quam sit vir quisquam erga uxorem adulteram.*

XXVI. Respondeo, uocationem esse geminam, Efficacem, & Inefficacem: hanc, qua exterius tantum uocantur homines, proposita Euangelii predicatione. Illam, qua simul interne & externe: ut quum Lidia purpurissa per Paulum ita audiit Euangelium, ut simul eius cor adaperiret Deus, Actor. 16. De uocatione inefficaci: primo negati potest antecedens. Certe enim non omnes peccatores uocantur exteriori uocatione. Multi enim sic relinquuntur in statu naturæ, ut de Christo ne audiant quidem. Psal. 147. *Annuntiat uerbum suum ipsi Iacob: statuta sua & iudicia sua Israel. Non fecit sic cuilibet genti: & iudicia eius non nouerunt.* Matth. 11. *Si in Tyro & Sidone editæ fuissent uirtutes, quæ editæ sunt apud uos, olim cum sacco & cinere respuissent: Decimo, In uiam Gentium ne abieritis: & in urbem Samaritanorum ne ingrediamini.* Quid? quod multi moriuntur infantes, qui ne audire quidem possunt?

XXVII. Sed secundo, negatur consequentia. Nam & Matthæi 13. semen uerbi iacitur in diuersa terra sola: ex quibus solum illud, quod est bene preparatum, producit fructum. Et 20. diserte: *Multi sunt uocati: pauci uero electi.* Quoniam (inquit Thomas in Catena) *ex ipsis gentibus, qui multi uocati sunt, pauci sunt eligendi.* Franciscus Lucas, *Multi quousque seculo uocati uocantur, & à Deo sunt ad Dei cognitionem & cultum: sea ex eis, pauci sunt à Deo electi ad uitam æternam, quemadmodum patris familias non sic omnes accepti fuerunt, ut gratiam suam munificentiam in omnes effunderet. Et post, Neque uero solummodo contestatur Iesus, non omnes uocatos esse electos, sed paucos: quo uenit considerandum terribile iudicium Dei, non tantum hominum, uerum etiam uocatorum, id est, recta in Deum fide aliquando donatorum: Christianorum, inquam, Israelitarum, & his antiquiorum fidelium paucos electos esse, si eiusdem conditionis reprobis conferantur.* Denique Augustinus, de Bono persequentiæ c. 9. aliquos uocari dicit nõ secundum propositum.

XXVIII. De uocatione efficaci, negatur antecedens. Non enim omnes sic uocantur. Non tantum quia multi omnino non uocantur: sed etiam quia ex iis ipsis qui uocantur, pauci sint electi. Inde Simoni, qui à Philippo sic uocatus, etiam credidisse dicitur, Petrus tamen paulo post *Non est, inquit, tibi pars, neque sortis in hoc negotio:* Actor. 8. Et primæ Ioannis secundo, *E nobis egressi sunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum: sed ut manifesti fierent non omnes esse ex nobis.* Et Paulus 8. ad Roman. cum dicit omnia uertere in bonum, *τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς ἔσται, ἵνα ἐκ προpositi ipsius uocati sunt:* satis innuit non omnes uno eodemque modo esse uocatos.

XXIX. Ad locos quod attinet; primus de operariis, intelligendus de uocatis efficaciter; qui post uocationem in uinea laborant; id est, operantur salutem suam. Nam iis solis merces redditur. Sed eos absque discrimine conductos non debuit Sanctus dicere. Nam etsi in eo textu nullum discrimen exprimitur: tamen ex aliis Scripturis nouimus fidem non esse omnium: & credere non omnes, sed electos ad uitam. Christus autem sibi eo loci & temporis proposuerat docendum, non omnia mysteria uocationis ad fidem: sed tantum, vitam æternam gratia dari, non meritis reddi.

XXX. Vocati ad nuptias, significant uniuersalem uocationem; non uero efficacem Argumentum certum: quia non omnes inuitati uenere: quod de efficaci gratia est absurdum dictum. Hieremias 3. primus uocantur Israel & Iuda ad penitentiam: sed ipsi renuunt: quod exprimitur diserte à Propheta: itaque locus pertinet ad uocationem non efficacem. Deinde conuertit se Dominus ad promissiones gratiæ, & quidem efficacis. At non in quosuis, ut uideri uult Sanctus. Nam primo tantum in Iudæos, id est, Ecclesiam suam, Reuertere, inquit, auersatrix Israel. Deinde etiam contractius, *Assumam uos, unum de ciuitate, & duos de cognatione: & introducam uos in Sion.* Non ergo omnes: etiam si omnes alioquin uocentur. Quare nihil habet hæc misericordia, quominus cetera sit reprobatio. Tum autem hoc præceptum est iubentis ad penitentiam redire. At præceptum ipsi Scholastici numerant in uoluntate signi: quæ non sit uoluntas nisi *μετὰ φρονήσεως*, nec semper impleatur.

XXXI. Reprehendi desperationem, & merito; quis non patiens audiat? Immane peccatum: directe contra uoluntatem Dei, & quidem misericordem. Sed hæc profecto prohibitio est: id est, ex usu Papistarum, uoluntas signi: quæ non impleatur: & *μετὰ φρονήσεως* sit uoluntas. Quamquam Hieremias decimo octauo non ea desperatio est quæ putatur à Sanctis: sed induratio: quum obfirmant se peccatores in peccatis suis. Verba, *Desperauimus:*

... sicut: sic, ut
... XXXII. Ex h
... peccato
... XXXIII. Secun
... ad salutem
... quibus pau
... ad uocatio
... XXXIV. Quin
... promissiones effe
... uult saluari, non v
... eorum periorum
... conceduntur elect
... & qui non
... in aliqua argum
... illuminat omnem
... etiam pueris, secul
... XXXV. Sed en
... gratiam, non
... que implendas in
... Sin autem promi
... cedens: sed negat
... XXXVI. Ad p
... intelligi
... Iohes & Greco
... h. s. reprobatur
... quam, ut docent
... potius hoc conse
... offere reprobis &
... none dicitur enim
... de gratia salute
... no electi, ut alia
... XXXVII. C
... mendum: sed cu

spemur: siue, vt Pagninus vertit, Desperatum est: post cogitationes nostras ibimus: & vnusquisque prauitatem cordis sui mali faciemus. Hæc autem quid contra æternam reprobationem?

XXXII. Ex Hieremiæ 3. primum falso locus recitatur: non enim in quemlibet peccatorem, sed in populum suum Israël & Iudam: quem reuocabat a peccatis ad se, speciali cura: quam non impendit similiter omnibus peccatoribus; vt Ethnicis non paucis: multis infantibus. Itaque se viro, populum uxori comparat. Et hæc opinio, comparationis ratio non cadit in omnes homines: sed in eos tantum, quos in Ecclesiam collegit.

XXXIII. Secundo misericordia Dei non tantum significat destinationem ad salutem: sed etiam vocationem ad media. Vocantur autem multi, ex quibus pauci sunt electi. Itaque hæc misericordia in peccatores vocandos ad penitentiam, quæ est salutis via, non excludit reprobationem: quomodo vocatio Isaaciorum, ad discipulatum, non obstitit quominus esset filius iræ.

XXXIV. Quintum argumentum: Si Deus omnibus indiscriminatum promissiones offert absolutas, gratuitas, nec conditionatas: Ergo omnes vult saluari, non vllum reprobari. Probatur antecedens: Quia non est acceptio personarum apud Deum. Quia media ad salutem indiscriminatum conceduntur electis, & reprobis. Quia Esaia 55. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, propinate, emite, & comedite: venite, emite absque argento, & absque vlla commutatione, vinum, & lac.* Quia Christus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; Ioan. 1. Quia etiam pueris, secundum Caluinum, dat sanctificationem ab vtero. dat baptismum.

XXXV. Sed enim, quas mihi Sanctesius appellat promissiones absolutas, gratuitas; non conditionatas? Nam si absolute, id est, omnino, certe que implendas in singulis, valeret consequentia: Sed negatur antecedens. Sin autem promissiones gratuitas, id est, absque meritis; conceditur antecedens: sed negatur consequentia.

XXXVI. Ad probationes antecedentis. Non esse apud Deum *æquitas* intelligo, Actorum 10. ad Romanos 2. ad tollendum discrimen Iudæi & Græci. Iterum ad Ephes. 6. de seruis & Dominis. Item ad Collos. 3. vt probeatur, eum, qui facit iniuriam, relaturum iniuriam. Sed nusquam, vt doceatur Deus neminem ab æterno reprobare. Neque ex illis positis hoc confectionem potest inferri. Media ad salutem indiscriminatum offerri reprobis & electis, concedo: Sed dico, non aboleri igitur hac ratione discrimen electorum & reprobatorum: sed supponi. Esaia locus agit de gratuita salute, quæ proponitur omnibus, etsi non omnes sint ab æterno electi, vt alias dictum.

XXXVII. Christus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: sed cum exceptione commoda, vt docuerunt iam olim Theo-

logi, quomodo cum Paulus dixit; omnes homines Deum velle saluos fieri. Est igitur alii aliter: tamen omnes consentiunt, non esse Ioannis verba intelligenda vniuersaliter, & absque vlla exceptione. Esse enim certum non omnes homines hac luce illuminari. Ne illos quidem excipio, qui hanc illuminationem perperam intellexerunt de naturali lumine rationis. Nam hi profecto huc deuenierunt, nullam aliam ob causam, nisi quia vniuersalem esse propositionem viderunt falsam esse, si de illuminatione ad salutem intelligas. Hoc autem sufficit nobis. Sequitur enim inde non agi de voluntate Dei, quam beneplaciti vocant, siue *voluntas*: ad quam prædestinatione pertinet & reprobatio.

XXXVIII. Sanctificatio puerorum ab vtero, quorsum huc sit inducta, non video. Primo enim illa pertinet ad natos ex fidelibus tantum. Saltem ergo nati ex infidelibus poterunt prædestinari ad damnationem: quia ad eos hæc sanctificatio nihil attinet. Deinde, in ipsis natis ex fidelibus, ipsa hæc sanctificatio non obstat reprobationi. Nam eodem sensu Paulus dixit 11. ad Romanos. *Si primitiæ sanctæ, etiam massa; si radix sancta, etiam rami.* Item. *Diliguntur propter patres:* & tamen non propterea non dixit & Iudæos abiectos, & Esau odio habitum. De ea autem Sanctificatione alias dictum.

XXXIX. De Baptismo infantibus administrato, non est alia ratio. Primo enim non administratur omnibus: sed potius paucis, si bene supputes. Excipiuntur enim omnes nati ab Idololatri Ethnicis, & qui manifesto sunt extra Ecclesiam: item quicumque, vel in vtero pereunt, vel statim ab vtero. Quid ergo hos impediatur ab æterno reprobari? Tum autem, Baptismus non infert necessario prædestinationem ad salutem? Cur enim magis, quam Circumcisio? Nam Esau fuit circumcisus octauo die: & tamen exolus Deo ante quam nasceretur.

XL. Postremum argumentum: Si Deus agit omnia quantum in se est, vt hominem saluet: ergo neminem prædestinauit ad interitum. Probatur antecedens: Esaia 5. *Nunc ergo habitatores Ierusalem, & viri Iuda, iudicate inter me & vineam meam. Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei?*

XLI. Sed primum Sanctesius est impostor, qui, quod de vinea Dei, id est, Ecclesia, dictum est, id de omnibus hominibus intelligat: quod nec potuit, nec debuit. Multa enim in Ecclesia Deus confert, quæ reliquo orbi negat. *Non enim fecit taliter omni genti,* inquit Propheta. Non ergo facit omnibus, quæcumque potest: ideoque nihil obstat hæc ratio, quominus alios prædestinet ad interitum. Secundo; hæc ipsa intelligi debent de medijs externis ad salutem: quæ communicantur etiam multis reprobis, qui vocantur vocatione non efficaci. At hæc vocatione non contradicit æternæ prædestinationi ad interitum.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

LIBER OCTAVVS, De PRÆDESTINATIONE.

Caput Primum.

STATVS CONTROVERSIAE DE CAUSA
Prædestinationis.

VNe agendum de Prædestinationis causa. Nam hæc tertia superest controuersia. Eam Catholici nullam agnoscunt præter Dei voluntatem, id est, *exdicias*: etsi non sine medijs ad executionem prædestinationis deueniatur: quomodo in omnibus rebus solet fieri: quandoquidem res omnes, docuimus prædestinationi subiaccere.

II. Docent igitur ex humani generis massa, iam ab æterno, Deum alios quidem prædestinasse ad salutem æternam, id est, elegisse: alios autem prædestinasse etiam: sed ad interitum æternum, id est, reprobasse. Et utroque quia voluit. Istaque causa dari nullam posse superiorem. Itaque eos incipite, ac longe longeque discedere à ratione, qui quærent causam, quare hunc prædestinari voluerit ad salutem, illum vero ad interitum.

III. Sed ad executionem decreti, quod ita factum in æterna Prædestinatione, in vtramque partem concurrere media, quæ ipsa non possunt non subici prædestinationi. Hic ergo veram, & iustam esse Damnationis causam Peccatum: nempe quia nemo, aut damnatus sit vnquam, aut damnetur, aut damnandus sit, nisi propter peccatum: ac proinde, re actuque, præcedente peccato: quod inuasit omne genus humanum: ita vt, si liberet, posset Deus absque vlla iustitiæ nota, omnes homines nullo penitus excepto in æternum ignem præcipitare. Quo iure egisse manifestum in omnes Angelos malos.

IV. Sed salutis alia ratio est. Qui enim inuenit vnde damnet, non inuenit vnde saluet. Itaque in Electione, non prædestinatio tantum pendet à mera gratia: sed etiam exsequutio. Nam & saluantur quidam absque medijs, vt infantes: & qui non sine medijs, tamen ex gratia, non ex meritis: quia hæc ipsa media à gratia.

V. Apud Papistas hæc questione nihil intricatius: nihil incertius: nihil obscurius. Itaque Ioannes à Bononia, manifestum esse dicit, nondum esse eius satis cognitam veritatem. Et ante eum Biel, in Distinct. 41. 1. sentent. questionis difficultatem existimauit omni viatori absconditam. Nec vero aliud inferas, ex tam multis distinctionibus: tamque variis ac pugnantibus sententijs: quas recensent, tum Ioannes de Bononia: tum Suares, lib. 2. de Prædestinatione c. 23.

Tom. III.

VI. Prima sententia pugnat cum *Augustino* cum sententia Catholicorum: Et docet, prædestinandi alios ad salutem, alios ad damnationem, causam fuisse Deo, præuisionem futurorum, id est, quia præuiderit qualis quisque futurus esset. Nimirum, vt eos destinaret saluti, quos libero suo arbitrio bene vsuros prospiceret, id est, assensuros gratiæ oblatæ, Euangeliumque; amplexuros. Eos autem damnationi, quos eodem arbitrio abutentes, gratiam repudiuros videbat, & Euangelium, vel auerfuros oblatum, vel etiam abnegaturos semel admissum.

VII. Ab his extremis sententijs, quarum alteram minus duram & crudelem (ita enim loquuntur) alteram nimis Pelagianam, probare se negant, varie variis deflexerunt, magno etiam verborum ambitu, nonnulli obscuritatem affectantes.

VIII. Sunt, qui hominis naturam distinxerunt: Deum hominem creasse in primo signo naturæ, capacem felicitatis æternæ. At in secundo naturæ signo, prædestinasse, quatenus præiudicet bene maleve vsuros libero arbitrio. Sed hi nihil dicunt noui: omninoque idem sentiunt cum proximis: nisi quod sunt magis magni nugatores. Nam primum illud signum naturæ, quid aliud est, quam natura humana in abstracto? Et hanc sane creatam capacem æternæ felicitatis, negare nemo potest: at eadem ratione nihil prohibet, imo vero necesse est fateri capacem æternæ damnationis: nimirum quia, etsi non omnes damnentur, tamen aliqui: non possent autem aliqui: si omnino natura damnationis non esset capax: quomodo equus nullus, nullus lapis, imo nulla stella damatur, aut saluatur. Ridicule ergo prædestinationem in hoc signo naturæ interpretantur de capacitate salutis: quæ est æque damnationis.

IX. Sed secundum signum, considerat hominis naturam in suis indiuiduis: de quibus in tota hac controuersia necessario loquendum. Itaque sensus est, ex humanæ naturæ indiuiduis, alios, puta Iacobum, Paulum, prædestinatos ad vitam: quia præuiderit Deus futurum, vt sibi vocanti obtemperarent: at Esau, Iudam, destinatos æternis flammis, quia sciuit Deus eosdem pertinaces futuros aduersus gratiam. Atque ita stabilitur secunda sententia.

X. Sunt igitur, qui omnes prædestinatos velint ad vitam: sed quosdam absolute, alios conditionaliter. Illos specialiter, eminenterque electos: itaque necessario futuros beatos. Istos tantum vniuersaliter & generaliter: & cor-

K

rum

prædestinati: positivam non item. Reprobationem hominis ex sola voluntate Dei: at præparationem miseræ, ex prævisione: crepitu verborum variant: re pariant. Mirare prurimum humani ingenii. Mirare τὴν φιλοσοφίαν τοῦ μωροῦ τῆς φιλοκακοπραξίας τὸ ἀκρίβειον τῆς μικροφιλοσοφίας τὸ πᾶσι δα-εῖν.

XXVII. Sed illi nugæ agant: nos disputemus. Primum: Prædestinationem naturæ in primo signo: prædestinationem generalem: prædestinationem hominis, exterminemus ab hac conuersa: cum Prædestinatione imaginatione quidem concipi possit, nisi ad aliquos euentus: euentus autem sint singulares: itaque non nisi indiuiduorum. Imo ne prædestinatio quidem materialiter, non inepte dicitur: est enim omnino referenda ad aliquid: utpote quæ sit non simpliciter voluntas Dei: sed voluntas erga homines. Itaque, cum quaeritur, utrum sit aliqua prædestinationis causa: intelligi nec debet, nec potest, utrum sit ipsius diuinæ voluntatis aliqua causa: sed utrum sit aliqua, quare Dei voluntas, vel salutem hominis decreuerit, vel damnationem.

XXVIII. Itaque omnino hæc erit quæstio: Vtrum prædestinandi homines alios ad salutem, alios ad damnationem, quædam causa sit ex parte hominum, quæ Deum mouerit ad sic prædestinandum. Ea constituta, examinabimus argumenta Papistarum aientium: & Catholicorum negantium.

XXIX. Et quia Papistæ aientes: causam illam constituunt prævisionem meritorum, necessario præmittendum, inhonestam esse & illiberalem Ioannis Pauli VVindek, Classe 19. part. 1. de efficacia mortis Christi: imo Stapletoni, Antidotis in 9. ad Romanos, calumniam, Caluinum tradere Prædestinationem Dei non includere eius præscientiam operum & cooperationis gratiæ cum libero arbitrio. Nam hæc certe procul absunt à Caluino, qui non tantum præsciri, sed etiam prædestinari media omnia docuit. Quomodo enim prædestinata, sine præscita quidem? Sed nimirum alia quæstio est: utrum in idem qui prædestinauit ad finem, etiam præscierit media: Alia vero, utrum ea præscientia mediæ causa sit prædestinationis ad finem. Illam Caluinus affirmat: hanc vero negat: & Catholici cum eo.

CAP. II.

De argumentis pro prævisione tum ad electionem, tum ad reprobationem.

IN argumentis Papistarum, asserentium prædestinationem ex prævisione, duo sunt, communia tum electioni tum reprobationi: quæ primum excutienda: postea acturis specialiter de Electione, & Reprobatione.

II. Vnum est huiusmodi, apud Beccanum, & Gregorium de Valentia: & Stapletonum Antidotis Apostolicis in 9. ad Romanos. Hic, inquit Beccanus, illa regula seruanda est, qua frequenter vtitur Augustinus: Quicquid Deus in tempore confert alicui ex meritis, hoc ab æterno decreuit conferre ex meritis. Et quicquid in tempore confert sine meritis: hoc ab æterno decreuit conferre sine meritis. Et si ostendimus, inquit, hunc aut illum effectum prædestinationis dari nobis ex meritis: iam ostensum erit, prædestinationem, quoad illum effectum, factam esse ex præuisis meritis. Et è contrario similiter. Vsum Augustinum ea regula obseruat contra Pelagianos, in libro de Prædestinatione Sanctorum: & de Bono perseverantiæ: & Epistola 105. & 106. ubi probans gratiam dari sine vllis meritis præcedentibus: ex eodem infert, eandem ab æterno præparatam fuisse sine præscientia meritorum. Vim ratiocinationis hanc esse. Prædestinatio est præparatio gratiæ, quæ fuit ab æterno: gratia vero ipsa donatio, quæ fit in tempore. Sicut ergo se habet donatio gratiæ ad merita nostra in tempore, ita se habet præparatio gratiæ ad nostra merita in præscientia: at donatio est gratuita, & sine meritis. Ergo & præparatio.

III. Confirmatur primo: quia Deus ab æterno non aliter de rebus omnibus decreuit ut in tempore fierent, quæ sicut postea exsequutioni mandatur. Secundo, quia alioquin nulla esset conformitas exequutionis effectuum prædestinationis, cum eiusdem decreto. Tertio, quia omnibus modis, quibus se habet res ad esse, iisdem se habet ad cognosci.

IV. Hactenus Beccanus, cuius argumentum ita constuo: Quicquid prædestinatum ab æterno, datur in tempore ex meritis, id ipsum prædestinatur ex meritorum prævisione. At nonnulli effectus æternæ prædestinationis in tempore dantur ex meritis. Ergo iisdem ab æterno prædestinati sunt ex eorum meritorum prævisione. Maior probatur ex illa Augustini regula, & illis rationibus. Hic ego primo nego minorem. De qua tamen longior disputatio in aliud tempus differenda est.

V. Itaque nego maiorem, Est enim absurdissimum, prædestinationis eandem esse causam, quæ sit effectuum eius. Ratio certa: quia hanc causam oportet prædestinationem præcedere, æque ac effectum. Atqui hoc absurdum. Quia Prædestinatio est ad finem: itaque finis ante consideratur in prædestinatione, quam media ad finem. Exempli gratia: destinatur alicui domum struere: hoc ille habet in mente ante omnes fabros, omnes lapides, omnia cæmenta: omnia ferramenta: omnes vestes. Imo hæc ipsa animo volutat suo: non prius quam decreuerit domum ædificare. Omnino ad id exemplar oportet nos in Deo Prædestinationem concipere: etiam distincte per actus singulos: si actus totidem ei tribuimus, quot effectus sunt. Prædestinauit ad gloriam Deus Paulum: prospexit etiam media omnia, quibus ille deducendus ad eam esset. Paulus ipse docet 1. ad Timoth. 2. Deus quosuis homines vult seruari, & ad agnitionem veritatis venire. Et Petrus 3. poster. Nolens illos perire, sed omnes ad resipiscentiam venire. Nam etsi hi loci non agant de Prædestinatione, ut alias monuimus: tamen ad voluntatem Dei æque referunt finem, id est, salutem, & media agnitione veritatis, & resipiscentiam. Quare si verum esset aliquem prædestinari ad salutem ex meritis: ergo necesse esset ea ipsa merita, utpote media ad finem, ordine sequi prædestinationem ad salutem: non vero præcedere: ac proinde non esse causam prædestinationis: etsi alioquin essent causa salutis.

VI. Ad confirmationem maioris, nego hanc vllam esse regulam apud Augustinum: sed improbe fictam à Beccano. Nunquam Augustinus, in-

Tom. 111.

quam, aut dixit aut cogitavit: eandem esse rationem gratiæ ad merita in tempore, & præparationis gratiæ, ad merita in præscientia. Nusquam hoc Augustinus: aut dixit aut innuit. Nam omnino contra est: quia semper cuiuslibet deliberationis exequutio, contrario fit ordine, quam ipsa deliberatio. In homine, ut dixi deliberatio incipit à domo ipsa: quam ante omnia concipit animo: Inde fit progressus ad materiam, lapides, ligna, calcem: & quia hæc materia per se sola non potest domum conficere: necessario ab ea deuenitur ad operarios. Hic ordo est consilii. At exequutio eius consilii, primum omnium operarios conducit, à quibus & colligatur, & aptetur materia, vnde denique fiat domus. Omnino ita Dei Prædestinatio nobis concipienda. Itaque falsum, eandem esse rationem gratiæ ad merita in tempore: & præparationis gratiæ, ad merita in præscientia.

VII. Concedo Augustinum contra Pelagianos asserere gratiam dari absque vllis meritis præcedentibus. Et inde concludere, ergo gratiam ab æterno præparatam sine præscientia meritorum. Sed nego inde sequi, quod Beccanus vult. Id potius quod VVindek obseruauit, parte 1. de Efficacia mortis Christi, Classe 19. Augustinus, & Fulgentius (inquit) passim tradunt, Deum non aliter ab æterno decreuisse ut res in tempore fierent, sicut (melius quam) in tempore postea exsequutioni dantur. Omnino enim ita est: si Deus decreuisset salutem Paulo date præcedentibus eius meritis: Ergo Pauli salutem præcessissent Pauli merita. Imo Paulus disertus est in explicando hoc arcano, 8. ad Romanos. Quia enim decretum Dei comprehendat, & vocationem, & iustificationem tanquam media ad glorificationem: ideo concepit verbis, Quos prædestinauit, eos etiam vocauit: & quos vocauit, eos etiam iustificauit, quos autem iustificauit, eos etiam glorificauit.

VIII. Est vero longe longeque aliud si dicas, prædestinata perfici eo ordine, quo ordine prædestinatum est perficienda: quam si dicas, ita se habere media ad prædestinationem, ut ad finem prædestinationis. Sequeretur enim eadem esse media ad prædestinationem, quæ ad finem. Quo nihil fingi potest absurdius.

IX. Ad primam & secundam confirmationem responsum est eadem opera: Conformitatem Decreti & exsequutionis in eo esse, ut eodem ordine peragatur exsequutio, qui ordo continetur in decreto: at non ut eadem sit causa vtriusque.

X. Ad tertiam: nego prædestinationis esse eandem rationem, quam nude scientiæ. Etsi enim Architectus non norit ædificationem futuram, nisi quomodo futura est: tamen alius fuit architecto destinandi ordo. At amplius dico: ordo partium operis in consideratione cognoscentis nihil mutat in re ipsa: siue à prima ad vltimam, siue ab vltima ad primam. Ut qui Analytice docet Physicam, eandem docet, quam qui syntactice. Et qui Æneidos librum recitat initio facto à primo versu, & inde successiue ad vltimum: non aliam recitat Æneida, quam qui contra ab vltimo ad primum. Et eandem vterque recitat quam nouit. Atqui in componenda Æneide omnino necesse fuit à primo versu inchoare: indeque ad secundam pergere, & successiue ad vltimum. Itaque à scientia ad opus, non semper necessaria est consequentia.

XI. Atque hactenus argumentum prius: alterum sequitur Becani à gemino absurdo. Primo, ex ea Prædestinationis doctrina, sequitur illud dilemma, quod miseros misere torquet. Aut sum prædestinatus, aut reprobus. Si prædestinatus, nihil refert, bene, an male vixerit: quia necessario saluabor. Si reprobus, certo pereundum mihi est, quantumuis cupiam esse bonus & studiosus virtutis. Quid ergo superest, quam ut faciam quod lubet, ut fruar voluptatibus, quamdiu liceat: Alterum absurdum huic simile: hominū est, inquit, politicorum. De æternitate nihil ad nos. Deus iam pridem sine nobis statuit, quo euadere debeamus: si salutem decreuit, adducet ad nos eam suo tempore: si mortem destinauit, frustra reluctabimur. Totum ergo studium nostrum, sit in temporali administratione Reipublicæ: de Fide & Christo sit silentium.

XII. Respondeo: primo hoc ipsam incommodum, quodcumque tandem sit, esse commune Papistarum doctrinæ de Prædestinatione æterna: si non omnium, certe plerorumque ipsius etiam Becani: qui diserte docet c. 4. de Prædestinatione Catholicorum: eum, qui prædestinatus sit, certo & infallibiliter peruenturum ad gloriam: qui reprobus, ad pœnam & damnationem. Quid ergo ille, nisi suas cædit vineas, ut aiunt?

XIII. Imo, inquit, Theologi hoc modo solunt: Si prædestinatus sum, id est, ordinatus ad vitam æternam per certa media, quæ in mea sunt potestate, consequendam, certo consequar vitam, modo illa media adhibuerim. Rursum, si sum reprobus, id est, ordinatus ad perpetuos cruciatus, propter mea peccata, quæ libere commissurus sum, certo damnabor, si illa peccata committam, & ab iis non abstinam. Et hæc solutio, inquit, reddit animum tranquillum & pacatum: neque eum, qui in peccatis est, facit desperare: neque ei, qui iustus est, securitatem promittit. Quin potius vtrumque monet, ut cum timore, & tremore salutem suam operetur.

XIV. Atqui ludis Beccane, non agis serio. Nam hoc qualecumque est absurdum, non deducitur à mediis, sed ab ipsa prædestinationis, id est, Electionis & reprobationis certitudine & æternitate. Hanc enim profani illi impugnant hoc argumento. Porro hæc mediæ libertas eam certitudinem non impedit: oritur enim à voluntate Dei, siue etiam præscientia, non à natura mediæ. Alioquin ipse prædestinationis euentus esset contingens, quomodo ipsa media, ideoque non certa prædestinatio. Præterea falso sumitur, media ad vitam esse in potestate hominis: quia inter illa media numeratur gratia efficax, sine qua nemo vnquam saluatus est, aut saluabitur. Ad hæc Prædestinatio non finem tantum complectitur, id est, vitam, sed etiam media. Itaque tam certa est mediæ, quam finis. At cum ita loqueris: Si prædestinatus sum ad vitam, consequar vitam, si media adhibero, videris supponere incertum esse, utrum media sis adhibiturus necne. Atqui hoc perinde est ac si negares te esse prædestinatum. Et sic in reprobatione. Itaque tua ista Theologorum solutio, scæde peccat implicans contradictionem, quia supponit prædestinatum, non prædestinatum.

XV. Secundo, quæram à Beccano, quinam illi sint, qui huiusmodi negant consequentiam. Non possunt enim alii, quam aut regniti, aut non regniti. Si non regniti, & toti in suæ naturæ corruptione, quid horum potest ingenium, nisi abuti vera doctrina, ad monstrosas consequentias?

K 2 Ita,

Ita, cum Paulus doceret, Vbi abundavit delictum, ibi abundasse gratiam, statim prophani excipientes Ergo permanendum, aiebant, in peccatis, vt gratia fiat auctior. Ad Roman. 6. Et cum ille doceret iniustitiam nostram commendare Dei iustitiam: Ergo, aiebant, faciamus malum, vt veniat bonum. Ad Roman. 3. Si ex tam certa veritate, iam olim tam absurde consequentia deducta, quid mirum si & hodie, ex prædestinationis certitudine? Imo quid mirum, si hinc desperationis ansam reprobi arripiant? Aut cur non hæc pars sit indurationis eorum? Itaque in illorum moribus nulum momentum esse potest aduersus veritatem.

XVI. Iam si regegitos dicat Becanus: immane quantum à verisimili discedet. Nam primum hi habent gratiam efficacem: ita enim concedit Papistarum hodie saltem pars maxima. At huic, opinor, nullo pacto conuenire potest cum desperatione. Præterea, sepe dictum, Prædestinationem non esse ad finem absque vllis mediis. Quod si ergo quis sit prædestinatus ad finem, ergo & ad media, & quam certo ad finem tam certo ad media. Primo, ergo non possunt dicere, peruenturos se ad vitam, quomodoocunque vitam instruant. Quomodo Ezechias cum audisset productam sibi vitam in annos quindecim, non propterea negavit sibi edendum, bibendum. Deinde, quæ illos efficacia prædestinationis certo deducit ad vitam, eadem certo etiam per media. Quomodo Lydiæ deductæ ad Paulum prædicantem cor aperuit.

C A P. III.

De locis Scriptura pro præuisis meritis.

I. Hactenus argumenta generalia, nunc peculiaria de Electione, postea de Reprobatione, partim ex Pighio, & Gregorio de Valentia, & Becano, præuisionem asserentibus, partim ex Driedone, Dominico à Soto in 9. ad Romanos Bellarmino, Aluare refutantibus. Argumenta prima sunt ex Scripturis.

II. Locus primus, ad Roman. 8. Quos præsciuit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Interpretantur enim hoc modo: Quos præsciuit conformes futuros imagini Filii sui, eos prædestinavit.

III. At hæc latrocinantium est audacia, non vlla disputantium soliditas. Fite enim vis manifesta Pauli verbis, quorum sensus est, præscitos in genere omnes, sed ex iis quosdam esse prædestinatos, vt fiant conformes Christo. Toletus, Deus hos antequam essent præsciuit, & præscitos destinavit ab æterno, vt essent conformes Filii sui imagini. Sadoletus, Statuit ipse æterno ex principio, quos erat vocaturus in suam iustitiam, & gloriam, eosque redestinavit, vt essent fratres & consortes Iesu Christi. Aquinas Conuenientius sic ordinatur litera, Quos præsciuit, hos & prædestinavit fieri conformes imagini Filii sui.

IV. Isti omnia inuertunt, peccantes durissima traiectione, quasi legerent, Quos præsciuit conformes futuros imagini Christi, eos prædestinavit, quomodo Anselmus. Et ante eum Pelagius autor breuissimorum Commentariorum in Epistolas Pauli, quæ adscribuntur Hieronymo. At non tantum contra omnium codicum fidem, sed etiam contra Pauli doctrinam, qui non tantum docet Deum operari in nobis, vt & velimus & operemur, secundo ad Philippenses: sed etiam nos creatos ad opera bona, quæ præparauit Deus, vt in iis versemur, secundo ad Ephesios. Dicuntur etiam credere, quicumque ordinati sunt ad vitam, Actor. 3. Dominicus à Soto in hunc Pauli locum, Scire Deum, quosdam conformes fieri imaginis Filii sui, hoc natura non antecedit, sed subsequitur prædestinationem: quandoquidem hæc iam est scientia futurarum verum, & euentuum, præsupponētium voluntatem Dei, quæ est eorum causa. Itaque omnino Pauli sensus est, non iste, prædestinari aliquos ex præuisione futurorum meritorum: sed iste potius. Eadem opera prædestinari, & ad gloriam, & ad conformitatem illam, hoc est, & ad finem, & ad media, vt non magis sint à nobis media, quam finis, nec minus à gratia, illa quam iste.

V. Secundus Papistarum locus, ex 2. post. ad Timoth. In magna domo, non tantum sunt vasa aurea & argentea, sed etiam lignea ac testacea, & alia quidem ad decus: alia vero ad dedecus: si quis igitur seipsum ab his expurgauerit, erit vas ad decus, sanctificatum, & accommodatum vltibus Domini, & ad omne opus bonum comparatum. Ergo præuisa emundatio, causa est cur quidam prædestinentur vasa decoris.

VI. Respondeo, Negatur consequentia. Hic enim locus non pertinet ad prædestinationem: sed ad exsequutionem prædestinationis. Ratio manifesta, quia lōgum est discrimen inter prædestinari in vas ad decus, & esse vas ad decus. Illud enim ita resoluitur, prædestinari vt sit vas ad decus. Quia ergo illud, in vas ad decus, hoc ipsum est, vt sit vas ad decus: Ergo cum diceretur, prædestinari in vas ad decus, illud prædestinari esset βαττολογον, & superfluum & ineptum: si nullum esset discrimen inter prædestinari in vas ad decus: & esse vas ad decus. Rursus ex sensu communi, qui prædestinatus est in vas ad decus: nondum est vas ad decus: sed futurus est suo tandem tempore: itaque tum cum est id ipsum, non potest dici proprie prædestinatus ad id: sic enim vsus fert, vt dicamus potius, prædestinatus erat. Illud ergo erit vas ad decus, pertinet, vt dixi, ad exsequutionem prædestinationis. Itaque, etsi vere dicitur, qui emundat se, erit vas ad decus: tñ non sequitur propterea hunc esse prædestinatum, quia emundaturus esset seipsum. Quia media, etsi finem præcedunt, tñ sequuntur prædestinationem ad finem, & que ac finis: quia De^o prædestinat & ad finem, & ad media: ideoq; neq; à fine, neq; à mediis prædestinatio, sed ab hac potius pendent media, pendent finis.

VII. Tertius locus ex Apocal. 3. Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Si corona potest amitti per mala opera: ergo nemo prædestinatur ad coronam, nisi præuisis bonis operibus, aliter esset fallax prædestinatio.

VIII. Respondeo, coronam dupliciter intelligi posse, vel quæ iam gestatur, vel quæ speratur. Hæc illa est, quæ, post hanc vitam, manet omnes prædestinatos, beatitas æterna, finis laborum. Illa vero, professio externa Christianitatis, qua honorantur quicumque sunt intra Ecclesiam. Nam, quia is honor est, & quidem magnus, etiam corona appellari potest: quomodo quicumque est alicui honorificum: qua ratione Paulus ad Philipp. 4. & 1. ad Theisal. 2. coronam suam vocat ipsos illos ad quos scribebat.

IX. Si ergo corona intelligitur, quæ nunc possidetur, negatur consequentia. Etsi enim quidam amittant eam coronam propter mala opera, tamen non sequitur, eos prædestinari propter præuisa opera. Quia hæc corona non pertinet ad eam prædestinationem, de qua loquimur, sed ad media, per quæ impletur prædestinatio, quæ media patent (si non omnia, saltem nonnulla) etiam non prædestinatis ad vitam. Inde enim dictum, Multi vocati, pauci electi. Hanc igitur coronam, cum habere possint, tum prædestinati ad vitam, tum reprobi, non sequitur necessario, quicumque hanc amittant esse prædestinatos ad vitam. Imo qui reprobi sunt, amittunt: quia non erant prædestinati ad vitam. Quomodo de Iuda dictum, Actor. 1. Episcopatum eius accipias alter. Qui tamen & filius perditionis dicitur, Ioan. 17. & abiisse in locum suum, Actor. 1. Similiter qui electi, si non amittunt, quia sunt prædestinati ad vitam.

X. Sin autem corona intelligatur, quæ speratur: rursus distinguo, vt corona tua dicatur, vel quam tu tibi polliceris, vel quæ tibi est destinata. Priori sensu negatur consequentia. Hanc enim coronam, quousquisque est, qui sibi non polliceatur? Vix paucos excipias desperabundos, vt Cainum, cuius hæc verba, Major est iniquitas mea, quam vt tollatur, Genes. 4. & Iudam, qui cum dixisset, Peccaui, prodito sanguine innocio, discessit, & strangulauit se: Matth. 27. Sed plerique omnes, eo ipso, quod religionem Christianam profitentur, sperare sese clamant vitam æternam. Cum igitur omnes vocati, non sint electi, & omnes tamen coronam illam suam appelant: non sequitur esse prædestinatos, quicumque suam dicunt.

XI. Altero sensu, negatur antecedens: nam corona cuiquam destinata amitti non potest per mala opera: quia certum est prædestinatos non posse excidere à gratia, propter certitudinem prædestinationis, tum ad media, tum ad finem. Nec contra probat locus ille Apocalypsis. Nam illud, Ne alius accipiat coronam tuam, non significat posse vllum auferre coronam alteri destinata. Quomodo cum Paulus dixit, 9. 1. ad Corinth. Ne, cum alius prædicauerim, ipse ve; robus fiam, id est, inquit Salmero, corona priuatus inueniar, cuius certitudinem ex reuelatione habui. Certe non significauit Apostolus, posse se excidere à gratia: sed tantum medium ei constitutum perueniendi ad gratiam ostendit, subigere corpus suum. Ita hoc loco Ioannes, cum hortatur, Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam, non significat posse à quoquam auferri coronam ei à Deo destinata, sed necessarium medium esse ad eam coronam obtinendam, tenere id quod habetur, id est, vocationem. Quis autem nescit etiam minis Deum continere in officio suos?

XII. His ita positis, solutio facilis est. Nam si de corona agat argumentum, quatenus significat vocationem externam, id est, professionem Christianitatis, vel etiam vitam æternam, quatenus eam sibi quisq; pollicetur: hoc nihil ad thesaurum nostram, quæ agit potius de vita æterna, quatenus est cuique à Deo destinata. Nec valet consequentia. Hæc enim, vel eodem significatu retinet coronam, vel altero. Si eodem: ergo, qui eam coronam habent, & tenere iubentur, vel habent ex præuisis operibus, vel non habent. Si non habent: ergo non est necesse eorum qui in eorum locum substituentur, præuisa esse opera: cur enim magis quam illorum? Sin contra habent ex præuisis operibus: ergo nemo substituetur in eorum locum, ac proinde præscientia Dei frustra esse nequit: itaq; is cuius præscita sunt opera, quibus tenere debet, quod habet, omnino habebit ea opera, ac proinde tenebit.

XIII. Sin autem consequentia alio sensu coronam nominat: nimirum, vt in antecedente sit coronam, quatenus significat vel professionem, vel nudam spem: & in consequente, quatenus destinata est alicui post hanc vitam: ita vt textatur consequentia in hunc modum: Si corona primo, secundo vt modo, amittitur per bona opera: Ergo corona, tertio modo destinatur propter bona opera præuisa: tum quis non ridebit absurditatem consequentiæ?

XIV. Quartus locus, ex 25. Matthæi, Ita est, sicut cum homo proficiscens, vocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua, & vni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero vnum: vnicuique secundum propriam virtutem, siue facultatem, dūm iuuat.

XV. Respondeo, nihil hinc probari. Nam illa talenta, quæ cunq; distribuuntur κατὰ τὸ ἴδιον δυνάμιν, nego significare posse vitam æternam. Ratio certissima, quia illa distribuuntur seruis omnibus, non tantum frugi, sed etiam nequam. Quod de vita æterna non fingi quidem potest. Deinde, quia horum talentorum administratorum postulat ratio, quod de vita æterna absurdum est. Tertio, quia post eorum talentorum rationem redditam, præmium datur seruis, qui comperunt legitime administrasse: atqui, post vitam æternam, fidelibus nullum vltius sperandum, aut expectandum præmium proponitur.

XVI. Itaque necesse est referri ad gratias temporales, quas Deus communicat, non piis tantum, sed etiam impiis: non electis tantum, sed etiam reprobis. Sic vocatio externa ad fidem, non Paulo tantum communicata est, sed & Simonæ Magi. Vocatio ad Apostolatam, non Petto soli, sed & Iudæ Iscariote. Ianfenius intelligenda vult ea dona, quæ dicuntur gratiæ gratis datæ: non vero quæ gratiæ gratum facientis.

XVII. Secundo, ea verba, Secundum propriam facultatem, Maldonatus censet addita, non ad aliquid in parabola significandum, sed ad explendam narrationem ex consuetudine hominum, ex quibus parabola sumebatur. Quia ergo solent homines bona sua seruis, non temere, & æqualiter; sed pro cuiusque virtute, ac fide distribuere: dixisse Christum, hominem illum peregre proficiscentem, alii quinque, alii duo, alii vnum talentum tradidisse, vnicuique secundum propriam virtutem: non quod Deus secundum propriam cuiusque virtutem gratiam distribuat: in eo enim non esse parabolam ad rem significatam accommodandam: sed quod id homines, de quibus Christus loquebatur, facere soleant: voluisse enim Christum, vt sepe alias, in parabolis vero similia, & fieri solita narrare, etiam si nihil ad finem parabolæ pertinerent. Quæ si Maldonatus vere dixit, vident omnes huic argumentum nullum esse locum.

XVIII. Et tamen, si contra quis contendat, & omnino nolit hanc partem otiosam, respondeo, ea verba esse ex protasi parabolæ: itaque in Apodofintelligendam κατὰ τὸ ἴδιον ἀνάλογον. Nimirum, sicut talenta pro donis spiritualibus, quia sic exigit regnum cælorum, de quo instituta est parabola: sic etiā δυνάμεις facultas, non quomodo in iis, quibus dispensantur talenta: sed quomodo in iis, quibus dona illa spiritualia. Est autē hæc nihil nisi illa

Jacobi: vel separatim ab ea. Ego vero quaero, utrum hæc duæ sint reprobationes, totidem actibus disparatæ, an vero una. Nam, si una, quid opus est disparatæ? Aut cur alias causam habet, alias non habet? Esse autem duas, totidem actibus disparatas, nondum erat auditum. Ego non admitto. Nec video, quare magis Esau dicatur coniunctim reprobatus, cum electus est Iacob: & separatim rursus: quam Iacob coniunctim electus, cum reprobatus est Esau: & postiterum separatim: ut nullus sit finis ineptiarum.

XVII. Venio ad Becanum. Is ponit Apostoli hunc scopum esse, ut ostenderet, Iudæos excludi à gratia Evangelica, Gentes vero admitti. Hinc duplici argumento pugnat, Iudæos repulso esse à gratia Evangelica: at nos disputare de reprobatione à gloria. Rursus: Iudæos reprobatos esse non ex sola Dei voluntate, sed propter incredulitatem: at nobis probandam reprobationem fieri sola Dei voluntate sine nostris peccatis. Quia autem poterant Iudæi dicere, non solum se, sed etiam esse peccatores Gentiles, ac proinde parem utrorumque causam, nec se magis, quam illos excludi oportuisse, Paulum respondere, Deum in pari duorum causa, posse vni plus largiri, quam alteri exemplis Iacobi & Esau, Pharaonis & Nabuchodonosoris. Atque hic causam esse Dei voluntatem.

XVIII. Adeo sibi Papistæ permittunt nulla fronte Scripturam pervertere! Adeo nihil pensit habent, quid dicant, dū ne cedant veritati! Miram erroris efficaciam. Nam iste prætermisiss omnibus Veteribus, neglectis etiam recentibus, cunctis suis, non tantum Papistis, sed etiam Iesuitis, seipsum solum ducem sequutus, nouum commentum excogitauit. Audaçter id quidem. Sed profecto non religiose. Illud primo falsum, hoc loco Paulum agere de reiectis Iudæis, admissis Gentibus. Nam quæ nos vrgemus verba, pertinent, ut antea diximus, ad Iudæorum à Iudæis discrimen, id est, ad eam Thefin, quæ ponit non omnes natos ex Israele, esse Israël. Nam de vocatione Gentium post incipit differere. Quod potuerat didicisse à suis Lombardo, Thoma, Caicetano, aliis.

XIX. Cæterum turpe illud in Theologia flagitium est, duplicem reprobationem constitui, vnam à gratia, alteram à gloria. Nam primo nemo potest à gratia repelli, qui non etiam à gloria. Secundo, prædestinatio est finis, & mediocrum ad finem. Quo utroque argumento conficitur, vnam eandemque esse reprobationem, quæ arcet, à gratia, & gloria. Imo ipsa gloria, gratiæ nomine continetur: quo factum, ut Augustinus Prædestinationem definiat præparationem gratiæ, qui tamen prædestinari agnoscat homines ad vitam æternam. Quare nos ab hoc loco Pauli recte legitimeque argumentamur.

XX. Iudæos reprobatos non ex sola Dei voluntate sed propter incredulitatem, apud Apostolum non lego. sed lego, raris esse per incredulitatem defraçtos, capite vndecimo. Hoc vero quid ad rem? aut quomodo inde conficies, non esse sola Dei voluntate reprobatos? Nam aliud est reprobatio, aliud hæc defraçtio, illa æterna, hæc in tempore, decretum illa, hæc decreti exsequutio. Nos de illa disputamus, de hac minime. Itaque hæc instantia nihil ad rem.

XXI. Illud rursus alienum à vero, induci exempla Iacobi & Esau, Pharaonis & Nabuchodonosoris, ad concludendum in causa posse Deum plus vni largiri, quam alteri. Nam primo mentio nulla Nabuchodonosoris: sed solum Pharaonis: quod notandum, ut sciamus Apostolum considerare reprobationem, non tantum coniunctim, siue comparate cum electione, ut in Iacob & Esau, sed etiam separate & per se, ut in Pharaone: ac proinde doctrinam Apostoli hanc esse, non tantum in quaestione, quare ex duobus propositis, & quali forte, vnus tamen eligatur potius quam alius, sed etiam in singulis quare hic reproberetur, potius quam eligatur, summam causam esse Dei voluntatem.

XXII. Secundo, posse Deum plus vni largiri, quam alteri, importune Iesuita inuexit. Longe enim aliud est vnum diligere, alium odisse: quam simpliciter vni dare, non alteri, aut etiam plus dare quam alteri. Itaque Iesuitam apparet eo respexisse, ut vim Apostolici sermonis eneruaret & eluderet. Quod certe non est religiose disputantis.

CAP. X.

Alia Catholicorum rationes.

I. Gregius fuit Pauli locus: & potuit vnus esse instar omnium. Sed non defunt alia rationes firmæ. Prima: Si neminem prædestinat ad interitum Deus, nisi præuisa eius cooperatione, vel reluctatione: ergo in vocando, nemini debet sola voluntate denegare auxilia ad salutem necessaria. At hoc fit, ergo non illud.

II. Probatur assumptum, Matth. ii. *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli & terræ, quod absconderis hæc à sapientibus, & intelligentibus: & ea detexeris infantibus.* Etiam Pater: quia ita placuit tibi Lucas Brugenlis, *Laudas Patris factum Christus, & rectum ostendit, ea sola ratione, quod ipsi sic placuerit: non delectatus*

maloreprobatorum, sed iusto Patris iudicio. Docet itaque nos, non discutere Dei iudicia, illos reprobantis, hos eligentis: sed laudare ea & prædicare, vel hæc sola ratione, quod Deo sic placeat: cuius voluntas definita, quando nobis cognita est, pro summa ratione & iustitia celebranda: bene neplacitum, pro mille rationibus amplectendum est. Et post. *Nec reprobationis igitur, nec prædestinationis hominum ex damnata progenie natorum, horum præ aliis causa querenda est alia, quam Patris cælestis voluntas per seipsa rectissima.* In eandem sententiam prolixior est Carthusianus.

III. Consequentiam confido esse cuius perspicuam. Nam qui vult finem, vult & media ad finem. Est autem reuelatio mysteriorum, necessaria ad salutem hominum. Quicumque ergo tantum, quia vult ita, cuiuspiam denegat auxilia necessaria: profecto idem sola voluntate denegat finem.

IV. Secunda ratio: Si præuisio mali vsus Arbitrii summa causa est reprobationis æternæ: ergo nemo bene vsurus eodem, reprobandus erat. At multi bene vsuri reprobati sunt: ergo præuisio boni vsus, non est summa causa reprobationis.

V. Consequentia perspicua est. Nam summa causa, est etiam certe vniuersalis omnibus actibus reprobationis. Præterea docent, qui ita sentiunt, Deum accusari posse iniustitiam, si, nullo præuiso malo vsu, reproberet. Quanto magis, si præuiso bono vsu?

VI. Assumptum probatur ex eodem. *Mat. V. tibi Corazin: & tibi, Bethsaida, Nā si in Tyro & Sidone editæ sunt fuisse virtutes quæ editæ apud vos, olim cū facio & cinere respiciunt. Ideo Tyri & Sidonis tolerabilior erit conditio in iudicio, quæ vestra. Et tu Capharnaum, quæ es vsq; ad cælum sublata, vsq; ad inferos deprimeris: nam si Sodomis editæ fuisse virtutes, quæ editæ sunt apud te, mansissent vsq; ad hodiernum diem. Habemus diserte præuisum à Deo Tyrios & Sidonios conuertendos, si ad eos profectus Christus, miracala edidisset. Qui bonus vsus Arbitrii appellatur apud Papistas. Et tamen habemus eisdem reprobatos: quia iis dicitur futurum non quidem bene, sed *auterò n' egi, tolerabilis*, in futuro iudicio. Quare non potest quisquam dicere, eos reprobatos propter præuisiorem mali vsus liberi Arbitrii.*

VII. Augustinus, de bono Perfeuerantiæ lib. 2. c. 14. *Hæc prædestinatio Sanctorum nihil aliud est, quam præscientia scilicet & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur. Cæteri autem ubi, nisi in massa pditionis, iusto diuino iudicio relinquuntur? Vbi Tyri reliçti sunt, & Sidonij, qui etiam credere potuerunt, si mira illa Christi signa vidissent. Sed quoniam ut crederent, non erat eis datum, etiam vnde crederent, est negatum. Ex quo apparet habere quosdam in ipso ingenio diuinum naturaliter munus intelligentis, quo moueantur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant: & tamen si Dei altiore iudicio à pditionis massa non sunt gratia prædestinatione discreti, nec ipsa eis adhibentur, vel dicta diuina vel facta per quæ possent credere si audirent, utique talia, vel viderent. Recentior Lucas Brugenlis & Papista, ad eandem mentem. *Quæritur, quare Deus, iis posthabitis, quos conuertendos miraculis illis nouerat, apud illos ea fieri noluerit, quos nouerat illis nihilo meliores, imo vero deteriores effectum iri? Non est autem aliud quod respondetur, quam quod ait Apostolus ad Romanos nono: cuius vult miseretur, & quæ vult indurat: o homo, tu quis es, qui respondeas Deo?**

VIII. Tertia ratio: Aut omnes reprobi, reprobantur ex præuisiione operum, aut nulli. Ratio consequentiæ: quia si neque omnes, neque nulli. Ergo saltem aliqui. Atqui in aliquibus eadem ratio quæ in omnibus. Nam si iniustitiam est reprobare sola voluntate: ergo, non tantum si omnes reprobentur, sed etiam si vnus. Quomodo rex ille tyrannus esset, non tantum qui omnes suos subditos vellet ex æquo interficere: sed etiam qui quosdam tantum nulla causa. Atque adeo experientia docet cum nullus vnquam fuerit tam immanis tyrannus, qui in omnes absque vllò discrimine, sauerit.

IX. At non reprobari omnes ex præuisiione meritorum: id vero experientia manifestissime contestatur in infantibus: qui antequam egerint, aut etiam agere possent quicquam boni aut mali, denascuntur. Nam in iis quænam possunt, quæso præuideri merita, quæ non modo nulla sunt, nulla futura sunt sed ne esse quidem possunt? Nam esse non posse certum: quando quidem infantibus nullus est vsus Arbitrii liberi. Certum est tamen ex iis infantibus multos esse reprobos: Papistas, ex æquo omnes non baptizatos: Catholicis: etsi non omnes, tamen plurimos.

X. Nam quod excipiunt: Infantes non damnari ad pœnam sensus, sed tantum dampni: primo ineptum est, ut suo loco docuimus. Secundo, hæc euasio eos inuaret, si forte, solos, qui negatiuam reprobationem disparant à positiua. Tertio, ne hos quidem. Nam quod infantes ita tractentur, id illi imputant peccato originis, quod negant debere puniri pœna sensus. Quod si est: tum profecto, vel concedendum, illam ipsam non positiuam reprobationem habere causam ex parte reprobatorum, id est, fieri propter peccatum originale præuisum: quod tamen constanter negant: vel hoc, quicquid est, de pœnarum distinctione, absurdum esse, & aliter non ab hoc loco.

**

FINIS LIBRI OCTAVI.

LIBER